No. 51. Donderdag 21 December 1916. 16de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST": TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

INHOUD: Kerstgeschenken uit „Boeatan". — Vereen. voor Studie van Koloniaal-Maatschappelijke Vraagstukken. — Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië. — Feuilleton. — Uit de Oost-Ind. Mail. — Suriname. — Curaçao. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Mededeelingen. — Naamlijst van nieuw toegetreden leden.

Kerstgeschenken uit „Boeatan".

In de lokalen van Heulstraat 19, den Haag, is weder eene groote uitstalling van allerlei Indische kunstnijverheid en huisvlijt-artikelen, zeer geschikt voor Kerstgeschenken; o.a. zijn er deze week 2 kisten met mooi koperwerk uit Soerabaja aangekomen. Ook op het onderstaande vestigen wij nogmaals de aandacht:

Een mooi boek voor kinderen.

Door het *Koloniaal Instituut* is uitgegeven:

VERHALEN OVER INDIË,
voor Nederlandsche Jongens en Meisjes,
door C. J. RUTTEN—PEKELHARING.

Het mooi uitgevoerde boekje behandelt, op voor kinderen zeer onderhoudende wijze, de Indische dierenwereld, het leven van Inlanders en Europeanen in Indië, hunne woningen, hun kleeding, enkele cultures, enz., alles verduidelijkt door mooie foto's.

Dit werkje, — een geschikt Kerst-cadeau voor Hollandsche kinderen — is voor den prijs van *f* 1.90 bij afhaling en van *f* 2.05 bij verzending per post, te verkrijgen bij:

de *bibliotheek van het Koloniaal Instituut, Dreef, Haarlem;*
den *Secretaris van het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, den Haag;*
de *N. V. „Boeatan", Heulstraat 19, Den Haag.*

Vereeniging voor studie van Koloniaal-Maatschappelijke Vraagstukken.

Terwijl de verschillende politieke partij-groepen in Nederland zich beijveren, ieder voor zich, om haar invloedsfeer over Indië uit te breiden, geven wij gaarne door de opneming van onderstaande circulaire, meer bekendheid aan de totstandkoming in Indië van de **„Vereeniging voor Studie van Koloniaal-Maatschappelijke Vraagstukken"**, waar personen van allerlei richtingen en denkwijzen vereenigd werkzaam kunnen zijn om materiaal te verzamelen en te verwerken, — wat zou kunnen leiden tot practische oplossing van vraagstukken, welke zich bij het streven naar toenemende ontwikkeling van de Indische maatschappij kunnen voordoen. Die vereeniging moge den steun en de medewerking erlangen van de verschillende partij-groepeeringen.

Batavia, Augustus 1916.

L. S.,

Wij nemen hierbij de vrijheid, Uwe aandacht te vragen voor het volgende:

Den 28sten Mei j.l. had te Batavia de oprichting plaats van de „Vereeniging voor Studie van Koloniaal-Maatschappelijke Vraagstukken". Den 6den Augustus werd opnieuw vergaderd ter vaststelling van Statuten en Huishoudelijk Reglement en ter verkiezing van het bestuur.

De belangstelling, van welke reeds thans van verschillende zijden blijk gegeven werd, bevestigt de overtuiging, dat in het feit der oprichting van deze Vereeniging eene in de laatste jaren steeds sterker geworden behoefte tot uiting kwam. Door de oprichters werd dit voorzien. Want de wereld is vol van het gerucht der sociale vraagstukken, die oplossing eischen, en haast geen enkel daarvan laat Nederlandsch-Indië onberoerd. In de laatste tien à vijftien jaren werd deze kolonie met stijgende snelheid opgenomen in het wereldverkeer, en er steekt geene overdrijving in het beweren, dat al wat in het buitenland aan belangrijke maatschappelijke gebeurtenissen plaats grijpt, direct of indirect zijn invloed hier te lande doet gevoelen. De wereldoorlog leverde ten deze een afdoend bewijs.

Als onvermijdelijk gevolg van deze snelle ontwikkeling ziet zoowel de Regeering als het particulier element hier te lande zich geplaatst voor tal van nieuwe of althans zich met veel meer kracht opdringende vraagstukken, welker diepte niet aanstonds te peilen en welker draagwijdte niet onmiddellijk te overzien is. Nieuwe behoeften doen zich gelden, nieuwe idealen bloeien op, nieuwe denkbeelden blijken plotseling op een groot aantal personen vat te hebben. Uiteenloopende sociale en politieke stroomingen zoeken bedding, onderling strijdige denkbeelden botsen op elkaar; en de ideën-strijd, in welken de belangenstrijd zich openbaart, neemt zienderoogen in hevigheid toe.

In deze bonte veelheid van verlangens en pogingen doet de behoefte aan begrip van de beteekenis dezer verschijnselen en besef omtrent hetgeen er uit groeien moet, zich steeds sterker gevoelen. Doch daartoe is noodig in de eerste plaats: objectieve bestudeering van hetgeen er rondom ons gebeurt, onderzoek naar oorzaken en wezen der maatschappelijke gebeurtenissen. Om de vraagstukken op hun juiste waarde te schatten en een oplossing aan te geven, is eerste vereischte, dat geen zijde en geen onderdeel ervan onbezien blijft. Detailonderzoek is noodzakelijk, zoowel als het streven naar klaarheid omtrent de beteekenis van elk probleem en zijn plaats ten opzichte van de anderen.

Besef van deze noodzakelijkheid deed besluiten tot oprichting van de „Vereeniging voor Studie van Koloniaal-Maatschappelijke Vraagstukken". Het doel is om, door onderlinge samenwerking, eenerzijds te komen tot eene actueele en zoo compleet mogelijke verzameling van sociaal-economisch materiaal, anderzijds dit materiaal te verwerken in betoogen en beschouwingen, in welke getracht wordt eenig probleem tot oplossing te brengen en een in de praktijk te volgen weg aan te geven.

Hoewel het door de Vereeniging te verrichten werk derhalve voor de practijk van het dagelijksch leven hier te lande van groote waarde zal kunnen zijn, is die arbeid zelf louter wetenschappelijk. De Vereeniging stelt zich geen ander doel, dan op de zich voordoende problemen van alle zijden licht te doen vallen. Zij heeft geen bepaalde politieke richting en spreekt zich, als Vereeniging niet voor een of anderen socialen maatregel uit. De verschillende, in den boezem der Vereeniging te verdedigen, denkbeelden zullen op hun diepte en evidentie moeten worden getoetst, en, wordt die verdediging met kracht van bewijs en kracht van overtuiging gevoerd, dan zal dit op zichzelf leiden tot verheldering van het begrip, ook dan, indien men het met die ideeën niet eens kan zijn. De invloed der Vereeniging zal moeten uitgaan van de denkbeelden-zelve — niet van de verhouding tusschen het getal der aanhangers en dat der bestrijders van eenig maatschappelijk ideaal, of die tusschen het aantal voor- en het aantal tegenstanders van een bepaalden maatregel.

In dit opzicht stelt de Vereeniging zich op hetzelfde standpunt als de Vereeniging voor de Staatshuishoudkunde en de Statistiek in Nederland. Ook op haar vergaderingen is nooit over eenig aan de orde gesteld vraagstuk een stemming gehouden, en toch is haar invloed groot en steeds stijgende.

Ook haar streven is geen ander dan, in uitvoerige en diepgaande discussie's, het voor en tegen tegenover elkaar te stellen, en, door middel van een dergelijk veelzijdig „pro en contra", beteekenis en strekking der vraagstukken te leeren beseffen en hulp te bieden tot oplossing ervan.

Evenals de Nederlandsche Vereeniging zal, met het oog op het streven naar zoo groot mogelijke wetenschappelijke objectiviteit, in de „Vereeniging voor Studie van Koloniaal-Maatschappelijke Vraagstukken" elke sociale en politieke richting haar vertegenwoordigers kunnen hebben. De Vereeniging voor de Staathuishoudkunde en de Statistiek omvat zoowel conservatieven als vrijzinnig- en sociaal-democraten. Te dien aanzien mag geenerlei beperking bestaan; uitsluiting van een bepaalde groep of richting, of het praedomineeren van een andere, zou het doel der Vereeniging in gevaar brengen.

Van de middelen ter bereiking van dit doel noemen wij in de eerste plaats de uitgifte van een eigen orgaan der Vereeniging, waarin, naast meer of minder uitvoerige beschouwingen over maatschappelijke vraagstukken, kortere mededeelingen zullen verschijnen, die studiemateriaal inhouden. Dit tijdschrift zal voorloopig om de twee maanden, doch zoo spoedig mogelijk maandelijks verschijnen. De redactie zal worden gevoerd door de Heeren Mr. A. B. Cohen Stuart, Dr. P. J. S. Cramer, D. M. G. Koch en S. Koperberg, allen te Buitenzorg. Reeds werd door een aantal personen hun zeer gewaardeerde medewerking toegezegd.

Tot ons genoegen kunnen wij mededeelen, dat de uitgifte van het tijdschrift voorloopig financieel gewaarborgd is.

Door het bestuur der Vereeniging zullen voorts onderwerpen aan de orde worden gesteld, over welke door twee of meer, door het bestuur daartoe uitgenoodigde leden praeadviezen zullen worden uitgebracht. De keuze van de prae-adviseurs zal met veel zorg geschieden, en er zal voor worden gewaakt, dat aldus niet alleen door den aard van werkkring of studie deskundigen, doch tevens deskundigen van verschillende richting aan het woord komen. Deze praeadviezen worden, hetzij als afzonderlijke brochures, hetzij in het orgaan der Vereeniging, gedrukt en, evenals het tijdschrift, den leden kosteloos toegezonden.

Eenmaal per jaar, of, indien zeer actueele vraagstukken aan de orde zijn gesteld, vaker, zal een congres gehouden worden, waarop mondeling over den inhoud der uitgebrachte prae-adviezen zal worden gediscussieerd.

Indien zulks wenschelijk wordt geacht, zal de Vereeniging voorts haar medewerking verleenen tot eenig wetenschappelijk onderzoek, daartoe aansporen, dan wel dit zelf ter hand nemen.

Het bestuur der Vereeniging is samengesteld uit de volgende heeren:

Mr. J. Gerritzen, Voorzitter; Dr. E. Moresco, Onder-Voorzitter; D. M. G. Koch, Secretaris; A. Gaillard,

Penningmeester; O. P. Besseling, K. A. R. Bosscha, P. J. Ott de Vries, Leden.

Het voorgaande geeft in hoofdtrekken het doel der Vereeniging aan en de middelen, van welke zij zich ter bereiking daarvan denkt te bedienen. Nader betoog omtrent het nut, dat zij zal kunnen stichten, achten wij overbodig. Doch zal een streven als het hare slagen, dan zal niemand, die in maatschappelijke vraagstukken belang stelt, zich van toetreding mogen laten weerhouden.

Wij noodigen U derhalve uit, U als lid dan wel begunstiger der Vereeniging te doen inschrijven en bijgaande briefkaart toe te zenden aan den Secretaris der Vereeniging, den heer D. M. K. Koch, Tjikeumeuhweg No. 74, Buitenzorg.

Eenige artikelen uit Statuten en Huishoudelijk Reglement laten wij hier volgen.

Namens het Bestuur,

Mr. J. GERRITZEN, Voorzitter.
D. M. G. KOCH, Secretaris.

Uit de Statuten:

Artikel 1.

De Vereeniging voor Studie van Koloniaal-Maatschappelijke Vraagstukken stelt zich ten doel de bevordering van kennis van en inzicht omtrent maatschappelijke vraagstukken, in het bijzonder die betreffende Nederlandsch-Indië.

Artikel 2.

Zij tracht dit doel te bereiken:
a. door het bevorderen of doen instellen van wetenschappelijke onderzoekingen op maatschappelijk gebied;
b. door het uitgeven van geschriften;
c. door ale verder daarvoor in aanmerking komende wettige middelen.

Artikel 3.

De zetel der Vereeniging is gevestigd te Batavia.

Uit het Huish. Reglement:

Artikel 2.

De leden betalen een bijdrage van ƒ 1.50 per maand.

Zij ontvangen de periodieke uitgaven der Vereeniging kosteloos en andere door de Vereeniging uit te geven geschriften hetzij kosteloos, hetzij tegen verminderden prijs.

Artikel 3.

Het lidmaatschap vervalt:
a. door schriftelijke opzegging aan het bestuur;
b. door schriftelijke ontzegging door het bestuur op grond van achterstalligheid in de betaling van aan de Vereeniging verschuldigde gelden.

Artikel 5.

De bijdrage van begunstigers bedraagt ten minste ƒ 3.— 's maands.

Zij ontvangen de publicaties der Vereeniging op gelijken voet als de leden.

Door of namens hen kan in de algemeene vergaderingen een adviseerende stem worden uitgebracht.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Radiotelegraphie.

Onder den titel „*Gouvernementeel gepruts*" is in het *Soer. Hbld.* een artikel verschenen van L. B., waarin o.a. besproken wordt de radiotelegraphische verbinding tusschen Nederland en Indië, een vraagstuk, dat in den huidigen oorlogstoestand van zeer groot belang gebleken is. Volgens L. B. was er een tiental jaren geleden een maatschappij in wording, zich ten doel stellende de oprichting van een zeer groot aantal radiotelegraphische stations in Ned.-Indië, ten einde de snelle verbinding tusschen afgelegen gebieden tot stand te brengen en zoodoende handel en industrie, maar niet het minst de landsverdediging onschatbare diensten te bewijzen.

Alles scheen een succes te waarborgen, daar door den toenmaligen Minister van Kol., den hr. Idenburg, concessies schenen toegezegd te wezen, toen alles in duigen stortte, omdat 's Ministers opvolger alle hoop op concessies benam.

„De regeering zou n.l. zelf de zaak ter hand nemen. Zij zou dat natuurlijk doen met al de voortvarende flinkheid, die al haar daden kenmerkt. Over de geheele wereld zijn intusschen radiotelegraphische stations opgericht, reuzenverbindingen kwamen tot stand, het groote nut voor handel, voor industrie, voor het geheele verkeer in al zijne uitingen, werd door iedereen erkend; de mogelijkheid van draadlooze telegrafie in de tropen was reeds lang gebleken, al stond men dan ook voor raadselachtige storingen, vooral in den regentijd, al waren dan ook vele verschijnselen anders dan in gematigde streken, al kon men dan ook niet altijd bedrijfszekerheid garandeeren."

Wat deed de Ind. regeering? Wat zou ze anders hebben kunnen doen dan *proeven* nemen, kostbare proeven, waarbij alle aangeboden telegrammen *kosteloos* worden verzonden, en dat, terwijl reeds lang bewezen is, dat radiographische verbinding in de tropen mogelijk is.

En dit moest aan de Regeering reeds lang bekend zijn, daar de ingenieur, die jarenlang op verdienstelijke wijze de proeven leidde, de hr. C. J. de Groot, in zijn proefschrift, waarop hij aan de *Techn. Hoogeschool* den doctorstitel verwierf, de resultaten der proefnemingen neerlegde, en tot de conclusie komt, dat „in bepaalde gevallen radiographische verbindingen in de tropen te verkiezen zijn boven kabelverbindingen."

Niettegenstaande dat resultaat en die conclusie, zou — indien de stand der geldmiddelen het had toegelaten — in het jaar 1917 voor 4 millioen aan zee-kabelverbindingen besteed zijn, „over afstanden, waar met veel geringer kosten radiographische gemeenschap zou te krijgen zijn" en gaat men nog steeds door met het nemen van kostbare proeven, terwijl alle aangeboden telegrammen nog steeds kosteloos worden verzonden, niettegenstaande de proefnemingen een gunstig resultaat hebben opgeleverd, zoodat een bepaalde categorie van handelsmenschen op kosten van de Indische belastingbetalers bediend worden.

Bij de begrooting van 1916 werd in het Parlement aangedrongen op een directe radioverbinding tusschen Nederland en de koloniën. De zaak had de volle aandacht der regeering, volgens den minister.

FEUILLETON.

Wandeltochten door de Preanger.

Uit het leven van een tuingeëmployeerde.

—o—

(Vervolg).

Na een korten tijd rustens braken wij weêr van Tjitapos op. Aangezien de weg zeer sterk moest dalen, vervolgden wij op raad van deskundigen, te voet onzen weg, terwijl wij onze paarden om dezelfde reden met een paar Tjitapossers reeds vooruitgezonden hadden En werkelijk bleek ons spoedig, dat men niet overdreven had. Hoe langer hoe sterker dalend, kwamen wij in het gezicht van de Tjinjalindoeng, een klein beekje dat den weg sneed, aan zoo'n steil gedeelte, dat zelfs voetgangers voorzichtig moesten voortschrijden om niet te struikelen en naar beneden te glijden. Het eindje weg lag bezaaid met steenen, kleine en groote, die ons nu uitstekend tot steun onzer voeten dienden. Hoe de paarden zoo heelhuids beneden kwamen, is een raadsel; die moeten zich wel onder een halven kopstand naar omlaag hebben laten glijden.

De Tjinjalindoeng heeft een zeer ondiepe bedding, waarin veel steenen. Een bruggetje werd daarom blijkbaar overbodig geacht. Een gemzesprong van steen op steen, zoo kwamen wij droogvoets aan de overzijde, waar wij onze paarden terugvonden en dadelijk bestegen. Wij dachten nu wel een tijdje te paard te kunnen blijven zitten, maar nauwelijks hadden wij het heuveltopje bereikt, of wij zagen voor ons alweêr zoo'n eigenaardige inzinking van den bodem, ditmaal veroorzaakt door de Tji Gandasoli, een nietig bergstroompje, dat echter als de meeste beekjes hier, een goede graver is. Vanwege de rechtopstaande wanden was de Tji Gandasoli overbrugd. Afstappen van onze paarden was opnieuw noodzakelijk, ten eerste omdat de weg sterk hellend was, ten tweede omdat het bruggetje uiterst smal was en wij liever niet probeerden of het een grooter gewicht toestond dan dat van voetgangers.

Den tocht eindelijk voortzettend, verlieten wij den ouden, grooten weg, en sloegen een zijpad links in, alweêr een omlegging. Dit pad bood ons op verscheidene plaatsen, vooral in den beginne, prachtige panorama's over de omliggende streken. Wij stonden hoog; een vlakte, zoo ver te zien was geheel onbewoond, en begroeid met bosch en hoog riet, strekte zich beneden ons uit, en werd aan den horizon begrensd door blauwe bergen. Wij genoten van dat mooie, ruime uitzicht, totdat het bosch ons weêr in zich besloot. De weg liep gemakkelijk, doordien éénzelfde hellinggraad was genomen bij den aanleg ervan. Wij reden langzaam achter elkaar aan, en waren er over uit, zoo koel als het in het bosch was. Het zou echter niet lang duren. Vrij spoedig, althans te spoedig voor ons, gemakzuchtige pleiziergangers, kwamen wij weêr aan den grooten weg. Het verdere gedeelte van de omlegging was nog niet gereed, en zoo waren wij wel verplicht, weêr hard te werken. Het begon al dadelijk goed; wij kregen een steilte voor ons, die wij uit medelijden voor onze paarden, met loopen zouden trachten te overwinnen; boven zijnde, konden wij dan weêr te paard zitten; dat mat de paarden niet zoo af, dachten wij. Zoo gezegd, zoo gedaan; maar jawel, nauwelijks was de eerste klim achter den rug, of wij zagen een ander, veel langer en steiler stuk weg voor ons opdoemen. Onze filantropie (of hippotropie), op zoo'n zware proef gesteld, bezweek voor de verleiding, wij bestegen, na een weinig uitrustens, dus weêr onze paarden, en begonnen den nieuwen klim te aanvaarden. De paardjes zwoegden onder den last, niettegenstaande wij uiterst langzaam reden. Wij zelven zaten zeer ongemakkelijk op het zadel; met horten en stooten, half sprongsgewijs, ging het steeds hooger. Onze koelies, eerst vlak achter ons, waren nergens meer te zien. Zij moeten het, met onzen barang op de schouders, op dien weg ook wel hard te verantwoorden gehad hebben, — we gelooven het graag — wat duurde die stijging lang! — de paarden konden haast niet meer en liepen te hijgen en te dampen als stoommachines. Eindelijk, paard en ruiter doornat van het harde werken, kwamen wij aan een vlak stukje, vast niet langer dan een vijftig meter, — een terrasje dus. Voor ons leidde de weg weêr steil naar boven. Wij moesten echter even uitrusten en de paarden wat laten uitblazen. De arme beesten waren zoo aamechtig, dat zij weinig trek toonden om van het gras langs den weg te genieten. Wel een kwartier bleven wij op dit plekje, alvorens den tocht te vervolgen. Van onze menschen was nog niets te bekennen. Wij bestegen onze rossen opnieuw, en eenzelfde klim als te voren moest worden herhaald. Ge-

Intusschen haalt de leider der proeven den doctorstitel en verdedigt o.a. deze stelling (XXI):

„Een radioverbinding van Nederland met hare koloniën zonder gebruik van tusschenstations is een politieke noodzakelijkheid en technisch uitvoerbaar."

En de regeering neemt steeds proeven.

* * *

Provoost- en cachotstraffen voor mindere militairen en het drankmisbruik in ons leger.

In No. 9 van het orgaan de *N.I.O.V.* (Ned. Ind. Officiersver.) komt een artikel voor onder het hoofd „*Zijn de provoost- en cachotstraffen voor onze mindere militairen niet langzamerhand uit den tijd?*

In de *Java-Bode* bespreekt A. C. dat artikel en hoewel hij met den schrijver van bovengenoemd artikel de meening is toegedaan, dat het reglement van krijgstucht verouderd is, zoekt hij toch meer dan de schr. van het artikel de fout bij de strafopleggers.

„Ons reglement van krijgstucht", aldus A. C., „noemt enkele overtredingen tegen de krijgstucht en somt verder de disciplinaire straffen op, welke mogen worden opgelegd, doch men vindt daarin nergens voor bepaalde overtredingen een bepaalde straf vastgesteld. Integendeel is de strafoplegger volkomen vrij gelaten, om in verband met de omstandigheden, waaronder de overtreding plaats had en 's mans rang en doorloopend gedrag in aanmerking genomen, de correctiemiddelen te bepalen, welke ten doel moeten hebben den strafschuldige te verbeteren en hem terug te houden van het zich opnieuw schuldig maken aan strafbare handelingen." Onoordeelkundig en onnadenkend maken de strafopleggers vaak van de hun verleende macht gebruik; daardoor worden vele jonge levens verwoest en slecht oppassende militairen gekweekt.

Het afschaffen van de provoost- en cachotstraffen, zooals de schr. in het orgaan van de *N. I. O. V.* wenscht, is het bestrijden van de fout in zijn gevolgen en niet in zijn oorsprong. Niet in de straffen, maar in de strafopleggers zit het hem. „Men dient het verantwoordelijkheidsgevoel dier heeren zoodanig te ontwikkelen, dat misbruiken in de strafoplegging tot de uitzonderingen behooren en dat kan best bereikt worden, wanneer daarop van hooger hand maar voldoende controle wordt uitgeoefend en met goede voorbeelden voorgegaan." *Uiterlijk* is het Ind. leger iets met zijn tijd meegegaan, maar *innerlijk* heerschen daar nog dezelfde toestanden als vóór honderd jaar en daarin schuilt alle kwaad, omdat de behandeling der mindere militairen in het leger zich geheel naar het innerlijke regelt.

Waar de meergenoemde schrijver voorstelt, om in de cantines het verkoopen van jenever te verbieden, teneinde het aantal overtredingen te verminderen, beweert A. C., dat de dronkenschap daardoor niet zal afnemen, omdat de liefhebbers van een borrel dan naar de z.g. „*slokjesboeren*" in de kampong zullen loopen, waar de werkelijk dronken soldaten vandaan komen. Het getal van gemiddeld 800 borrels, dagelijks in de societeit te Tjimahi geschonken, zegt niets, zoolang de sterkte van het garnizoen niet bekend is, noch hoeveel gepensionneerden de soos bezoeken en hoeveel drank er omgezet wordt, wanneer bij leger-manoeuvres groote troepenmachten zijn samengetrokken.

A. C. beweert verder, dat het Ind. leger zeer weinig bepaalde dronkaards telt: minstens 50 pCt. drinkt geen jenever, „en van de overige 50 pct. maakt er minstens 25 pct. zoo matig gebruik van, dat zij nimmer eenige last, laat staan overlast veroorzaken."

Hiermede schijnt in strijd te wezen, dat in 1914 wegens dronkenschap 2062 straffen werden opgelegd, doch dat spruit voort uit het feit, dat het kader en de officieren incluis geen begrip hebben van „*dronkenschap*" en „*onder den invloed van sterken drank.*" Waar zelfs hoofdofficieren hun ondergeschikten met 8 of 14 dagen provoost straffen wegens „dronkenschap", waar deze hoogstens „onder den invloed van sterken drank" waren, kan men bij de minderen geen juist oordeel verwachten. Volgens A. C. is het drankmisbruik in het Ind. leger niet grooter dan in de burgermaatschappij. Daarenboven moet bedacht worden, dat de militairen ongetrouwde mannen zijn in de kracht van het leven, die a. h. w. buiten de samenleving geplaatst zijn. Overal vinden ze de deur voor zich gesloten, ook waar de eerste de beste burger toegang heeft.

Waar de officieren elke aanraking met de minderen buiten dienst vermijden, waar de societeiten ondanks het soms aardige gebouw en meubilair niet aan de geringste eischen van een burgermans-societeit voldoen, moest men de militairen vrijlaten hun tijd te besteden naar eigen believen, en dan maar niet als een militair drank gebruikt heeft, spreken van „dronkenschap" en straffen met provoost of cachot. „Van al de aan onze Europeesche militairen opgelegde straffen kan men gerust 95 pCt. brengen voor rekening van futiliteiten, die met den dienst niets gemeen hebben", en A. C. besluit met de bewering, dat de tegenwoordige disciplinaire straffen, mits oordeelkundig toegepast, meer dan voldoende zijn om een gezonde krijgstucht te handhaven.

De redactie van de *Java-bode*, het met de bewering van A. C., dat de drankzucht in het Ind. leger niet zoo groot is, niet eens zijnde, heeft Mr. Meihuizen, die als *auditeur-militair* een studie van dat onderwerp gemaakt heeft, om een *interview* verzocht en geeft daarvan in het nummer van 14 Sept. een verslag.

Tegenover de meening van A. C., dat het verbieden van den verkoop van jenever niet het aantal gevallen van dronkenschap zou verminderen, daar dan de slokjesboeren in de kampong ervan zouden profiteeren, stelt de heer Meihuizen als zijn meening, dat deze slokjesboeren nimmer er in zullen slagen — al was de controle der politie op dezen clandestienen verkoop van jenever nog zoo slap — om de helft van het quantum jenever te verkoopen, dat in de cantines wordt verzwolgen." Wie niet gelooven wil, dat de beschonken soldaten uit de cantine komen, plaatse zich op een vooravond van een soldijdag maar eens in de buurt van de cantine en glure naar de dronken kerels uitbrakende deuren van de militaire cantine. Toch vindt Mr. M. onze mindere militairen geen stelletje dronkaards, al is het

---

lukkig was het de laatste groote steilte voordat wij aan den top van den heuvel, den GoenoengTangkalak, kwamen. Ook dit eindje, hoewel korter dan de vorige klim, viel niet weg te cijferen, en onze paarden hadden weêr zwaar werk te doen.

Hier ontsnapte mij de verzuchting, dat het niet waar was, dat de inlander practisch is aangelegd. Wat een zonderlinge verkeerswegen houdt men er hier in de binnenlanden op na! Zeker, men heeft zoodoende de kortste verbinding met de naastbijgelegen dorpen, maar men schiet op zulke wegen niet hard op, ten minste al stijgende niet; en wat een krachtverspilling! Maar......... de bruine broeder, die steeds tijd te veel heeft, denkt er anders over dan wij, westerlingen. Gewoon aan de eigenaardige golvingen van zijn geboortegrond, en aan warm worden ook al gewend, houdt hij er een gelijkmatigen, langzamen tred op na, die hem blijkbaar weinig vermoeit. Van telkens uitrusten is bij hem geen sprake, slechts op heuveltoppen wordt soms een poosje rust genoten.

Eindelijk waren wij dan boven en het liep verder vlakker. Wij zetten ons een poos aan den kant van den weg neêr, met de teugels der paarden in de hand en lieten de arme beesten grazen van het malsche groen aan den boschrand. Tot overmaat van ramp hadden zij het nu te kwaad met de bremzen, die in groote menigten om hen heenvlogen en hun voortdurend het genot van rustig grasduinen benamen. Met stokjes trachtten wij die plaaggeesten te dooden, wat echter grootere behendigheid vereischte, dan wij bleken te bezitten; daarbij stonden de paarden zelven telkens in den weg, die bij elk tikje, dat bij ongeluk hen trof, allerlei capties maakten, meenende dat het op hen gemunt was. Wij zouden hier op onze koelies wachten, was het plan, maar er verstreek een klein half uur en nog was niets van hen te bespeuren, waarop toen maar besloten werd, den tocht verder voort te zetten. Eerst volgden wij nog den ouden weg, maar al spoedig sloegen wij rechts een zijpad in, een nieuwe omlegging van vier of vijf voet breed. Den oorspronkelijken weg zagen wij weder steil heuvelwaarts gaan, en wij voelden ons lekker als kip, een beter pad te pakken te hebben.

Men kwam weer in de bewoonde buurt, wat duidelijk zichtbaar was aan de braak liggende stukken, voornamelijk met kassoh en alang-alang bekleed. Een mooie Kiara, een wilde Ficus-soort, maar met kleinere, sterk op die van Ficus elastica gelijkende bladeren, wekte onze bewondering. Een dikke stam met diepe groeven verhief zich een vijf meter hoog, waarboven een grootsche, breede kruin haar wijdsche takken uitspreidde. Het exemplaar was nog jong, evenwel reeds van eerbiedwaardig aanzien. De Inlanders hechten een zeker bijgeloof aan de meeste Kiara-soorten, en laten die daarom meestal bij openkapping van het terrein staan. Men schrijft dien boomen een wondere kracht toe, een zekere macht over leven en dood. Het volksgeloof beschouwt ze als de meest geëigende woonplaatsen voor zielen en afgestorvenen. De omkapping van die reuzen roept om wraak over den dader. Ficussoorten zijn derhalve meestal de eenige groote wildhoutsoorten, die men in de bewoonde buurten aantreft. Het telkens openkappen van het terrein voor den hoema-bouw geeft overigens het houtgewas weinig gelegenheid zich krachtig te ontwikkelen of oud te worden. De Kiara's dus vormen gewoonlijk een uitzondering op den regel. Ook op graven plant men ze veel om den wille van hunne heiligheid.

De weg, dien wij volgden, maakte een groote ronde bocht in een amphitheatrisch gevormd kassoh- en alang-alang-dal. Spoedig daarop liepen wij weer een bosch in en kwamen ten slotte aan de eerste droge rijstvelden van het gehucht Goenoeng-Malang. De padisnit was afgeloopen en de oogst juist binnengehaald. Het veld lag nog vertrapt en ordeloos daar. Zoo schoon men gewoonlijk de hoema's houdt, zoolang de bloeiperiode nog niet is aangebroken, zoo weinig zorg besteedt men aan die gronden, als de padi rijpende is. Padi en onkruid groeien dan bijna gelijk op en de gele halmen tusschen het wilde groen leveren dan ook een slordig aanzien. Om de varkens te weren, was om dit bouwland een pagger van L é n g k a gemaakt, een bamboesoort, die veelvuldig in deze bosschen voorkomt, Als bijna overal in Indië, heeft men ook hier verbazend veel last van dat ongedierte, dat nagenoeg geen enkel landbouwgewas spaart. Wroetend verorbert het alle aardvruchten en knollen, en vertrappende en afvretende houdt het steeds vernielend huis in padi- en mais-velden. Het beste verdrijvingsmiddel tegen dit ontuig blijft het in 't groot openkappen en bebouwen van het terrein, maar aangezien daarvan in schraal bevolkte of arme streken geen sprake kan zijn, is de bevolking aangewezen op het tijdroovende werk van paggers maken.

(Slot volgt).

percentage, dat A. C. aanneemt, volgens hem onjuist. Maar al zijn er slechts 25 pct., die jenever gebruiken in die mate, dat ze lastig worden, dan is dat toch nog te veel.

En al mogen de strafopleggers zich meermalen vergissen bij het opleggen van straf, zoo moet niet vergeten worden, dat het getal 2062 slechts het aantal disciplinaire straffen weergeeft, waarbij in de „strafreden" *uitdrukkelijk* vermeld staat, dat de gestrafte misbruik van sterken drank maakte. Onder dat getal van 2062 komen niet voor de duizenden disciplinaire straffen wegens „mankeeren", „op slinksche wijze het kampement binnenkomen", „goed verkoopen", ongepast gedrag", enz., enz., welke misdragingen voor het meerendeel direct of indirect gevolg zijn van misbruik van sterken drank, al staat dat er niet bij vermeld.

Bovendien is de omschrijving van wat de mindere Eur. militairen „dronkenschap" noemen, vergeleken bij de in de burgermaatschappij gebruikelijke terminologie in het nadeel van den soldaat. Deze spreekt n.l. van dronken of beschonken, als de gebruiker niet meer staan kan. Wat in de burgermaatschappij „smoordronken" heet, noemt de soldaat „onder den invloed van sterken drank", terwijl zijn „'t was te merken, dat hij wat gedronken had" gelijk staat met ons „dronken."

Wat de klacht aangaat, dat de soldaat overal de deur gesloten vindt, meent Mr. M., dat er veel is beproefd, z.a. voetbalclubs, Christelijke tehuizen, Leger des Heils, om niet te spreken van de vele goedkoope genoegens te Batavia. Maar als de deuren veelal gesloten worden, zal dat dan ook niet daaraan liggen, dat men reden heeft een beetje bang te zijn voor die heeren? Laten de soldaten de hand in eigen boezem steken en beginnen met zelfverheffing.

Zeker — aldus de Red. van de J. B. — er moet zelfverheffing komen van den soldaat zelf, maar daarbij moeten de burgers steunen. Indien er eens families waren, die zich over de minderen ontfermden, zou dan het drankmisbruik, voortspruitende uit baloorigheid, uit het zich alleen en verlaten gevoelen, uit gebrek aan intimiteit, niet verminderen? Wij keuren het weigeren van matrozen, fuseliers in inrichtingen beslist af. Ieder, die zich fatsoenlijk gedraagt, moet overal toegelaten worden. Velen in Indië hebben ook wel eens last gehad van dronken planters, die meenden met hun dronken kop den boel te moeten opscheppen.

En nu is het wel waar, dat het zich verschoppeling voelen, het verhinderen zich buiten hun eigen kringetje te plaatsen, *behoeft* niet de reden te zijn, dat ze zich bedrinken, maar het *kan* de reden toch wezen.

Gebrek aan huiselijkheid, aan gezelligheid is het groote gemis, dat de fuseliers en matrozen gevoelen. „Het gevoel van eenzaam te zijn sticht veel kwaad; en eenzaam kan men zich gevoelen, ook al is men in een societeit."

Uit de O. I. Mail.

De reis van den Landvoogd.

In de jongste Indische bladen lezen wij hieromtrent o. m.:

Den 25sten Oct. is de landvoogd met echtgenoote en gevolg op reis gegaan naar Semarang.

De paketboot *Van der Hagen* kwam 27 Oct. ter reede dier stad. De raderboot *Van Heeckeren* voer de boot tegemoet met de ontvangst-commissie, waaronder de assistent-resident, aan boord.

Er was zeer veel publiek op de been.

De schutterij-eerewacht bewees de honneurs. De resident begroette het gezelschap aan boord van de *Van Heeckeren*. De residentsdochter bood aan mevrouw Van Limburg Stirum een bouquet aan.

Vlug werden de versierde wegen afgereden. De weeskinderen zongen den landvoogd bij het protestantsche weeshuis toe. Tot bij het residentshuis stond de eerewacht der infanterie.

Daarop volgde een bezoek aan het gemeentehuis, waar het meerendeel der raadsleden aanwezig was, zoo ook de burgemeester, die eveneens den landvoogd reeds bij het aan wal stappen begroet had. Hij gaf een kort overzicht van de gemeentelijke toestanden, waarop de landvoogd antwoordde, hoe de steun der regeering, voor zoover noodig, der gemeente verzekerd was.

Vervolgens had een auto-rit door het heuvelterrein plaats.

De landvoogd werd rondgeleid door een der smerigste kampongs achter het Chineesche kamp.

Mevrouw Van Limburg Stirum bezocht onderwijl de Roemer Visschervereeniging.

Later bracht het geheele gezelschap een bezoek aan het militair hospitaal en het hulpstadsverband.

Op 28 Oct. bezichtigde de landvoogd met gevolg het ooglijdersgesticht van dr. Wille.

Mevrouw Van Limburg Stirum bezocht daarna het tehuis voor inlandsche verpleegsters en het meisjestehuis van het Leger des Heils.

De receptie in den na-avond was enorm druk bezocht. Er waren stellig ruim driehonderd gasten, die allen voorgesteld werden, terwijl de landvoogd en mevrouw Van Limburg Stirum met allen onderhielden.

Op 30 Oct. bezocht de Landvoogd het protestantsche en het Katholieke weeshuis. Z. Exc. werd overal feestelijk ontvangen. In het katholieke weeshuis voerden de verpleegden verschillende kleurendansen uit.

Vervolgens had ten Residentshuize een diner met ruim vijftig gasten plaats, hetwelk mede welgeslaagd mag heeten.

Zondagochtend had kerkbezoek plaats. Ds. Hagedoorn sprak Z. Exc. en mevrouw Van Limburg Stirum toe, wijzend op het voorbeeld door den landvoogd met dit kerkbezoek gegeven.

Zondagmiddag, begunstigd door verrukkelijk weer, had een uitmuntend geslaagde *tea* in het heuvelterrein plaats, aangeboden door den gemeenteraad met 200 genoodigden. De burgemeester en mevrouw De Jongh ontvingen den landvoogd, mevrouw en gevolg. Bijna anderhalf uur werd aldaar vertoefd.

De landvoogd sprak met vele raadsleden. Het terrein was geheel geïllumineerd.

Hierop volgde een tocht door de stad. Bodjong was mooi verlicht en de Chineesche kamp stond vol eerepoorten en hing vol kleurrijke lampions.

In den na-avond heerschte er eene, door Semarang nooit te voren gekende drukte in de stad. De oud-onderofficieren trokken in fakkeloptocht naar het residentiehuis en later kwam een enorme Chineesche optocht aan met talrijke zegewagens. De landvoogd ontving de leiders.

Op 1 Nov. ging 't naar Magelang. De tocht naar de Hindoe-monumenten werd begunstigd door bij uitstek prachtig weder.

Eerst werden de Mendoettempel en de Tjandi Pawon bezocht, daarna de Boroboedoer beklommen.

Voor de Decentralisatie.

De *Jav. Ct.* van 30 Oct. bevat een ordonnantie, waarbij wordt bepaald, dat de landvoogd aan een Gemeenteraad kan overdragen de bevoegdheden van het hoofd van plaatselijk bestuur ten aanzien van de pestgevaarlijke gebouwen. Semarang is in deze nummer één.

Landbouwschool.

Te Trogong bij Garoet zal een landbouwschool worden opgericht.

Congressen.

Het Irrigatiecongres zal verbonden worden aan het Ingenieurscongres tijdens de tentoonstelling het volgend jaar te Soerabaja te houden.

Voor het Leger.

De *Preangerbode* verneemt, dat een bedrag van *f* 8500 ter beschikking gesteld is voor proeven met het verbouwen van tarwe ten behoeve van het leger.

Hetzelfde blad meldt, dat eenige maanden geleden eene *munitie-commissie* in het leven is geroepen, ten doel hebbende, het munitie-vraagstuk in zijn vollen omvang te bestudeeren, teneinde te zijner tijd te geraken tot den munitie-aanmaak in eigen beheer en zoodoende onafhankelijk van het buitenland te worden

Voorzitter ervan is de kapitein der artillerie *Brukker*, directeur der Pyrotechnische Werkplaatsen, leden de heeren *Broersma*, scheikundige bij diezelfde P. W. en *Fournier*, ingenieur bij den Artillerie-constructiewinkel te Soerabaja. De heeren zullen binnenkort wel van hunne functies ontheven worden, teneinde reizen te gaan maken door Indië om aanraking te krijgen met de particuliere industrie.

Daartoe staat het bezichtigen van verschillende constructie-werkplaatsen, enz., op het program. De bedoeling is verder, dat, wanneer in Indië voldoende materiaal voor het vraagstuk is verzameld, de commissie een reis naar Europa zal maken, doch dit laatste is nog in overweging.

Opium-smokkelarij.

Van verschillende zijden vernam het *Soer Nblad*, dat er gedurende de laatste dagen weder veel opium in het Chineesche kamp wordt verhandeld. Het heulsap zou worden aangebracht met verschillende Engelsche booten voor rekening van een kongsi Chineezen, welke verspreid moet zijn over Batavia, Semarang en Soerabaja, met hoofdkantoren te Londen en Singapore. Het verboden goedje is niet geheel zuiver, doch gemengd en wordt gesmokkeld in blikjes van 6 thail, kostende 5 gulden en welke verkocht worden voor niet minder dan 25 gulden. Als handlangers dezer Chineezenbende treden vermoedelijk stokers op van de bovenbedoelde mailbooten.

Boedi Oetomo.

Te Soerabaja — aldus het *Soer. Nblad.* — werd een propagandavergadering gehouden om te geraken tot de oprichting van een afdeeling der Boedi Oetomo hier ter stede. Er waren naar schatting ongeveer vierhonderd inlanders aanwezig, terwijl de bijeenkomst ook werd bijgewoond door den secretaris van het hoofdbestuur te Jogja, Raden Ardiwinata. Raden Priodipoero, het bekende gemeenteraadslid, leidde de vergadering en hield o.a. een rede, waarin

hij er op wees dat de ontwikkeling der Javanen geleidelijk aan moest plaats hebben. Nadat nog enkele sprekers aan het woord waren geweest, wier redevoeringen vrijwel alle op hetzelfde neerkwamen, werd een afdeeling van Boedi Oetomo opgericht, waartoe 173 der aanwezigen toetraden. Tot voorzitter werd gekozen Raden Priodipoero, terwijl de voorzitter van den Kunstkring *Raden Saleh* alhier, Mas Soegeng Joedi di Wirio, die den stoot tot oprichting gegeven had, tot secretaris werd gekozen.

Uit Solo.

In Januari groote *Skatèn!* Eens in de 8 jaar heeft die *Skatèn* een gewichtige uitgebreidheid. Dan kleedt de *Soenan* zich als Turk, met 'n fez en 'n half maantje in een krommen sabel, terwijl Hij, aldus uitgemonsterd, ter *Missigit* schrijdt. Daar wordt dan een rentelooze leening op de Kerke-kas gesloten en dat gepiendjamde geld wordt royaal en gul verdeeld onder de tienduizenden, die opkwamen om hunnen Keizer te zien.

De aanslag op Boeloe Telang.

De *Deli Crt.* vernam, dat de aanslag op den heer V. op Boeloe Telang plaats had onmiddellijk vóór diens woning. Nadat eerst op het werk de koelie gevraagd had om te mogen *tjankollen*, kwam hij later, toen de assistent thuis was voor zijn ontbijt, met zijn mandoer bij de woning om nog eens weer om overplaatsing te vragen.

Toen de assistent hem daarop in de richting van zijn werk duwde, zeggende, dat hij dat naderhand wel zou beslissen, trok de koelie zijn mes. De assistent wapende zich met een dolkmes, waarop de koelie het zijne opstak.

In acht maanden tijd is dit de derde aanslag op genoemde onderneming.

Suriname.

In zijn antwoord op het afdeelingsverslag betreffende het wetsontwerp tot vaststelling der begrooting van Suriname voor 1917 zegt de Minister van Koloniën, dat zijns oordeels de leden, die het doorzicht en de geestkracht van het lid der regeering, dat de behartiging van de belangen der kolonie Suriname tot zijn ambt heeft, afmaten naar de maatregelen van beteekenis, die, sedert hij dat ambt aanvaardde, tot stand gekomen zijn, een min juisten maatstaf hebben aangelegd.

Gaven de ontwikkelingsgang der kolonie en haar geldelijke toestand reeds langs aanleiding tot bezorgdheid, eene bezorgdheid, die in het voorjaar van 1911 het aanzijn schonk aan de Suriname-Commissie, het uitbreken van den Europeeschen oorlog heeft uit den aard der zaak den toestand in de kolonie verergerd.

Alle pogingen om een instelling voor landbouwcrediet, door den minister dringend noodig geacht, tot stand te brengen, stuitten tot dusver af op het bezwaar, dat het vervoer der landbouw- en boschvoortbrengselen ondervond.

Nochtans blijft de aandacht der regeering op dit groote belang gevestigd en ontbreekt het ook thans niet aan pogingen om tot dit doel te komen.

De Minister is niet in staat na te gaan, op welke feiten de indruk van sommige leden is gegrond, dat de afgetreden gouverneur W. D. H. baron van Asbeck van den minister niet voldoenden steun zou hebben ondervonden in zijn pogingen om de kolonie op te heffen uit haar verval.

Naar aanleiding van het verzoek om inlichtingen nopens de redenen, die tot ontslagname van dien gouverneur hebben geleid, diene de mededeeling, dat baron van Asbeck bij een ongeveer half Mei 1916 hier te lande ontvangen schrijven te kennen heeft gegeven, dat de strikte toepassing van het plan-Idenburg door hem in strijd geacht werd met het belang der kolonie, en hij daarom ontheffing van zijn ambt wenschte.

De minister heeft gemeend, tegen de inwilliging van dien wensch geen bedenking te moeten maken, daar hij van samenwerking tusschen gouverneur en minister geen heil verwacht, wanneer diepgaande meeningverschillen rijzen nopens de grondbeginselen der te volgen koloniale politiek.

De gouverneur G. J. Staal, die in het laatst van November zijn ambt te Paramaribo heeft aanvaard, zal ongetwijfeld de wenschen, die men algemeen nopens het welslagen en zijn arbeid uitsprak, hoogelijk waardeeren en daarin een aanmoediging vinden, om aan zijne gewichtige taak al zijn geest- en arbeidskracht te wijden en haar met opgewektheid te vervullen.

Van den krachtigen steun en de medewerking van den minister acht hij zich zeker.

De minister deelt de vrees niet, dat de gouverneur zich zal gedragen, als ware hij slechts zaakgelastigde van den minister.

Eerlang zal in Suriname vanwege het Studie-Syndicaat een deskundig onderzoek naar den grooten landbouw aldaar worden ingesteld.

De regeering heeft met den afscheep der Surinaamsche landbouwvoortbrengselen geenerlei bemoeienis gehad en na onderzoek is haar gebleken, dat de Ned. Overzee Trust Maatschappij met de belangen der Surinaamsche planters rekening heeft gehouden.

Een doelmatige bestrijdingswijze van de door schimmel veroorzaakte ziekte in de gomelastiek opleverende boomen schijnt tot dusver niet te zijn gevonden. De minister meent, dat de kolonie op het gebied der bestrijding van plantenziekten voldoende van deskundige krachten is voorzien.

Gouverneur Staal pleegde ter zake van het landbouwcrediet met belanghebbenden overleg, dat echter nog niet den grondslag opleverde voor een overeenkomst. De minister zal de onderhandelingen voortzetten.

Van een Amerikaansch syndicaat voor exploitaties in Suriname, een gevolg van de reis van den heer Van Asch van Wijck naar Amerika, is den minister niets bekend.

De vraag, of het waarschijnlijk is te achten, dat binnen ettelijke jaren de immigratie onder contract uit Britsch-Indië een einde zal nemen, beantwoordt de minister bevestigend, onder verwijzing naar het daaromtrent medegedeelde in het Koloniaal Verslag.

Tegenover de door enkele leden gemaakte opmerking, dat de Britsch-Indiërs als uitlanders te midden van de Surinaamsche bevolking geheel op zich zelf blijven staan en wel eens de aanleiding zouden kunnen worden van moeilijkheden van internationalen aard, stelt de minister dat de Britsch-Indische Bond in de kolonie meermalen uiting heeft gegeven van gehechtheid aan de kolonie en haar bestuur. Ook heeft er zich tot nu toe geen enkele door Britsch-Indiërs veroorzaakte moeilijkheid voorgedaan als in het voorloopig verslag bedoeld, hoewel reeds sedert bijna 45 jaar aanvoer van werkkrachten uit Britsch-Indië naar de kolonie is toegelaten.

Er zal wederom een proef worden genomen om voor Suriname op Java geworven arbeidskrachten rechtstreeks naar het land hunner bestemming over te brengen.

Ten aanzien van het geldelijk beheer en meer in het bijzonder met betrekking tot het zoogenaamde financieele plan-Idenburg, deelt de minister de meening van de leden, die dat plan als rationeelen grondslag voor een goed financieel beheer niet zouden willen zien opgeheven.

De minister deelt de meening, dat de regeling harer huishoudelijke aangelegenheden zooveel mogelijk aan de kolonie behoort te worden overgelaten.

De geheele opbrengst van de buitengewone heffingen wordt geraamd op *f* 248.500.

Reeds sedert eenigen tijd is invoering van decentralisatie in het bestuur in Suriname in overweging en zelfs op kleine schaal in toepassing.

Hoewel er zich omstandigheden kunnen voordoen, waarin een ervaren diplomatiek en consulair raadsman den gouverneur goede diensten zou kunnen bewijzen, mag er, naar de meening van gouverneur van Asbeck, eene meening, welke door den minister wordt gedeeld, aan zulk een raadsman vooreerst geen geld besteed worden.

* * *

In de rubriek „Oost- en West-Indisch literatuuroverzicht" in het vorige nummer van dit weekblad, is reeds de aandacht gevestigd op een artikel van den heer *Fr. Oudschans Dentz* in „*De Indische Gids*", getiteld „*Suriname*". Uit dit artikel, dat zich niet leent tot een kort resumé, schrijven wij — in verband met hetgeen de Minister van Koloniën omtrent de Britsch Indische immigratie in zijn memorie van antwoord zeide — het volgende af:

„Aangezien er tusschen de Nederlandsche en Britsche regeeringen op 8 Sept. 1870 een tractaat tot stand kwam, dat op 17 Maart 1872 in het Staatsblad onder No. 16 werd afgekondigd, waarbij de werving en verscheping in Britsch-Indië van arbeiders voor Suriname werd toegestaan, tegen *afstand* van onze bezitting aan de kust van Guinea (Goudkust) die sedert eenige eeuwen onafgebroken Nederlandsch bezit was geweest, in ruil voor het recht van Suriname om in Britsch-Indië werkkrachten te werven, *rijst de vraag, of door één partij dit tractaat kan worden te niet gedaan.*"

Wij cursiveeren deze woorden, omdat ze, naar onze meening, zeer de aandacht verdienen.

In het tractaat staat o.i. niets waaraan de Britsche regeering het recht zou ontleenen tot opzegging daarvan.

* * *

Naar aanleiding van hetgeen wij in ons nummer van 30 November schreven over een kistje met Surinaamsche houtsoorten in Boeatan (Heulstraat 17, den Haag) tentoongesteld, was de heer *H. H. Janssonius* te Groningen zoo vriendelijk ons toe te zenden zijne studie „*Mikrographie einiger technisch wichtigen Holzarten aus Surinam*", gepubliceerd in de „*Verhandelingen der Kon. Akad. v. Wetenschappen te Amsterdam*", Tweede Sectie, deel XVIII No. 2, Februari 1914. Het geschrift, waarmede wij reeds vroeger kennis gemaakt hadden, bevat de resultaten van een in het botanisch laboratorium van de universiteit te Groningen verricht onderzoek naar den anatomischen bouw van een achttal belangrijke Surinaamsche houtsoorten. Aan allen, die in het onderwerp belang stellen, bevelen wij de lezing van dit omvangrijke onderzoek ten zeerste aan.

* * *

Uit de ,,N. R. Ct." van 13 December, Avondblad C, knippen wij de volgende mededeeling:

,,Ter bezuiniging van koper, dat voor de geweeren machinegeweerpatronen in geweldige hoeveelheden verbruikt wordt, heeft men in Amerika proeven genomen met uit papier-massa geperste hulzen, die door drenken met balata en vernissen met cellonlak, waterdicht en glad gemaakt zijn. Het geringere gewicht is ook een voordeel."

Dit onschuldige melksap uit de oerwouden van Guiana zal dus ook voor oorlogsdoeleinden aangewend worden.

* * *

Bij resolutie van den minister van koloniën is K. Deen, te Rotterdam, voor den duur van ongeveer drie jaar, gesteld ter beschikking van den gouverneur van Suriname, om te worden belast met de waarneming van het ambt van kommies bij den actieven dienst der belastingen aldaar. (Stct.)

Curaçao.

Op Curaçao is het regenseizoen officieel geopend op den daarvoor bestemden tijd, begin October. Toen begon 't zachtjes aan.

De November-bladen melden:

,,De regens blijven aanhouden. Het regent bijna iederen dag. Hoe plaatselijk die buien echter zijn, blijkt wel hieruit, dat het soms zeer zwaar gestortregend heeft in de stad, terwijl op den Rooden Weg geen druppel gevallen is. Toch is men over het algemeen van meening, dat over het geheele eiland, en op de naburige eilanden Aruba en Bonaire, water genoeg gevallen is om gegronde hoop te koesteren voor een goed jaar. Rankvruchten en boontjes zijn er al in overvloed, de mais, die eerst veel geleden had van de rupsen, herstelt zich en schiet weer flink uit. De benauwende hitte doet nog veel water verwachten."

Elders lezen wij:

,,Modderbreipap maakt de buitenwegen bijna onbegaanbaar in den regentijd.

Als bij het repareeren der wegen groote steenen in plaats van gruis gebruikt werden, op die plaatsen welke door hun lage ligging meer van het water te lijden hebben, zou de hoofdweg harder blijven in den regentijd en ook dan bruikbaar zijn voor karren.

Er is nu bijna geen doorkomen aan in het Benedendistrict.

De Gezondheidsbrigade is in volle actie.

Met een man of acht trekken ze rond om stilstaande poelen en groote plassen te overdekken met een mengsel petroleum en koolteer.

* * *

De *Cur. Courant* schrijft:

,,De onlangs door den Gouvernements Landbouwkundige, den heer *G. B. Dussel*, ontvangen motorploeg werkt uitstekend. Eerst werd geploegd op het Gouvernementscultuurterrein van Groot Kwartier. Direct na het ploegen werd kleine mais geplant, welke thans reeds, nog slechts eenige weken oud, een krachtig opschietend gewas vormt, zonder onkruid of rups. Motor en ploeg zijn geleverd door de bekende Avery fabriek, Peoria, Ill.

De motor is zeer krachtig en bezit een groote capaciteit.

Verschillende belangstellenden, die het ploegen zagen, waren zeer ingenomen met het geleverde werk. De H.E.G. Heer Gouverneur kwam persoonlijk het werk opnemen.

De Landbouwkundige is begonnen uitvoering te geven aan zijn plan om ter demonstratie van het werk op eenige plantages gratis te ploegen. Zoo werkt de motorploeg thans op de plantage Groot St. Joris van den heer F. A. Perret Gentil.

Wellicht zal dit werktuig, welks aanschaffing de Landbouwkundige aanvroeg na terugkomst van zijn studiereis naar de Vereenigde Staten, een groote verandering en verbetering in onzen Landbouw aanbrengen, evenals de automobielen het hebben gedaan in ons verkeerswezen."

* * *

De *Amigoe* van 11 Nov. j.l. meldt over

,,De Bataafsche".

,,De Petroleumstad genaakt hare voltooiing. Men ziet al een hoogen schoorsteen 36 Meter uitpijpen boven het terrein, terwijl de rookpluimen op verschillende andere plaatsen uit kleinere schoorsteenen opstijgen. De motor snort, stampt en zuigt, hamert en boort den heelen dag. Er schijnen ook vele Amerikanen aan het werk, want herhaaldelijk ontmoet men Amerikanen in de stad. Op het oogenblik is er veel werk voor metselaars. Er worden groote regenbakken gebouwd en putranden gemaakt om de vele nieuw gegraven putten. De massa steen, van Aruba aangevoerd, is om zijn buitengewone hardheid vooral gezocht om de wegen goed gelijk en effen te maken. Het spoortje rijdt al lustig over de vlakte. De lichters zullen ook gauw klaar zijn.

Als dan de eigenlijke exploitatie van het bedrijf eens kon beginnen!"

* * *

In ,,*Bovenwindsche Stemmen*" schrijft Dr. fr. R. J. C. Wahlen:

,,Van harte verheugen we ons over het meer algemeen worden der aloë-cultuur, zoowel op Bonaire als op Curaçao.

Als echter in acht jaar tijd reeds zooveel hout is weggekapt, dat het opvalt, zullen de aloë-kokers in het vervolg nog wel harder gaan klagen over het gebrek aan brandhout.

Iemand, die aloë plant, moest ook boomen planten, omdat hij het aloë-sap niet kan laten indampen zonder het te koken, en daarvoor heeft hij hout noodig.

Waarom nu niet langs den weg de grootere struiken en boomen laten staan, en het aloëveld alleen middenin goed schoon gemaakt?

Zorg voor brandhout, als ge aloë plant, maar hak niet heel de omgeving kaal.

Hoe mistroostig ziet Aruba er niet uit met zijn eindelooze aloë-velden.

Kijk eens op Charo, waar men pas een paar jaar aloë heeft geplant. De aloë-velden breiden zich daar gestadig uit, maar ook de kale eentonigheid der boomlooze vlakte.

Als de aloë-planters den boomgroei bevorderden, zouden zij zich zelf helpen en hun eiland niet noodeloos berooven van zijn schoonste sieraad, een rijke bladerenkroon.

Geen concessie tot aanplant van aloë, tenzij onder conditie de boomen en het struikgewas langs de trankeeren te laten staan en rondom put of huis nieuwe boomen aan te planten.

Wie zorgt voor overvloed van aloë, moet ook zorgen voor voldoend brandhout, anders lijdt de omgeving daar zeker onder.

't Werd donker, toen we op Rincon aankwamen; van de nieuwe, groote kerk konden we slechts de schaduw onderscheiden."

* * *

,,De toekomst der Ver. St. in de Caraibische Zee" is volgens de *Amigoe* het geliefkoosde thema der Noord-Amerikaansche journalisten. Het blad haalt een der meest bekende schrijvers, Mr. Pepper, aan. Hieruit nemen wij over:

,,De verkoop der Deensche eilanden wekte bij ons volk instinctmatig een groote nieuwsgierigheid op om te weten, wat dan wel de toekomst der Hollandsche Antillen wezen zou.

Deze eilanden liggen dicht bij de Kust van Venezuela. Curaçao is het voornaamste en mag zich verheugen in een wereldvermaardheid om verschillende dingen, ook afgezien van de algemeen bekende Curaçao-likeur.

De Hollandsche Antillen hebben een betrekkelijke waarde voor den Handel, maar zijn een ondragelijke last voor het Moederland.

Zeer dikwijls hebben wij er over nagedacht, of Holland geen verlangen zou hebben om zich van dezen zwaren last te ontdoen, door de eilanden te verkoopen aan de Vereenigde Staten.

Natuurlijk is dit denkbeeld nog nimmer ernstig in overweging genomen, want de Ver. Staten hebben geen bizondere reden om te beproeven ook deze eilanden in eigendom te verkrijgen.

Maar als behoorend bij het algemeen plan om de Kleine Staten in de Antillen vrijwillig zich te laten terug trekken, houden wij het voor zoo goed als zeker, dat de mogelijkheid om zich ook de Hollandsche eilanden toe te eigenen, in de Vereenigde Staten ernstig besproken zal worden."

WAT DE INLANDER ZEGT.

Tjipto over de ,,Nieuwe Indische Partij". In de ,,*Voorpost*" erkent hij het bestaansrecht dezer partij, doch maakt opmerkingen betreffende het ontactische, dat gelegen is in de vorming van een nieuwen Bond en schrijft:

,,De benaming ,,*Nieuwe Indische Parteij*" is een ,,onjuiste. De beginselen, waarvan *Douwes Dekker* ,,uitging, en die van den heer *Landouw*, verschillen ,,toch als de dag van den nacht. De heer *Landouw* ,,noemt zich ,,*Indisch Nederlander*" en Douwes ,,Dekker ,,*Indiër*". Er ligt verschil in deze benamingen en wel is dit verschil zóó groot, dat Lan- ,,douw's partij met geen mogelijkheid een voortzet- ,,ting van de Indische Partij van Douwes Dekker ,,zal kunnen wezen. Wij beschouwen het dan ook ,,als het zoet gefluit van den vogelaar, dat de heer ,,Landouw, na gesputterd te hebben tegen *Insulinde*, ,,*verklaarde* de principes van de ,,*Indische Partij*"

„te willen doen herleven. In dit laatste geval zou hij zich moeten laten inschrijven bij *Insulinde*, welke vereeniging van Indiërs hij reeds lang den rug heeft toegekeerd. De grootste zonde van *Insulinde* moet dan zijn, dat zij is „*anti-Nederlandsch*". Hier heeft de heer Landouw het dan toch glad mis, want *wij zijn niet anti-Nederlandsch*, een verklaring, die velen een glimlach op de lippen moet tooveren. Gewoon om misverstaan te worden, zullen wij voor de zooveelste maal hier zeggen, wat wij wèl zijn: Welnu, *wij zijn anti-overheersching*. Nu mag die overheerscher zijn Chinees, Engelschman, Japanner, Laplander of wat anders, altijd zal hij op zijn weg vinden den *Insulinder*, die vóór alles zijn eigen land *zelf* wil besturen. Ja, wij schromen niet te verklaren, *dat de „Indische Nederlander" ons tegenover zich zal zien, als hij de allures aanneemt van den overheerscher*. Wij zijn tegen elken vorm van bevoorrechting, en aangezien de import-Nederlander door de regeering bevoorrecht wordt tegenover den landszoon, nemen wij stelling tegen die regeering. Hetzelfde zouden wij doen, als hier de Japanner baas werd, het volk, dat naar men zegt, ons zoo verwent met dotaties van duizenden guldens. Wij meenen met het bovenstaande duidelijk genoeg te zijn. Van dit standpunt beschouwd is de vraag van den heer Landouw: „Wat zouden *wij* zijn bijv. onder Engelsche overheersching?" dan ook *geen* vraag. *Al waren de „Indische Nederlanders" dan ook slechts koelies en kolendragers*, dan nóg zouden zij oppositie kunnen voeren, precies als onder de tegenwoordige omstandigheden. Zij zouden dan ook den degen kunnen trekken tegen den Engelschen overheerscher, *niet omdat hij Engelschman is, maar omdat hij is overheerscher.* Wij koesteren echter de vrees, dat in dat geval de heer Landouw den moed zal missen, om zich vierkant tegenover den Brit te stellen, precies als hij nu den moed mist, den Hollandschen overheerscher den oorlog te verklaren. Hij zal dan verklaren, dat de Britsche meester in elk geval beter is dan bijv. de Japansche, en daaruit het motief putten, om loyaal te zijn en zich te noemen: „Indische Engelschman". Och, het bestaan van den slaaf van het gezag is ook het best verzekerd!!......... beter dan dat van den revolutionair. Na het bovenstaande is het niet meer noodig, dat ik inga op wat mij persoonlijk is aangewreven, nm. dat ik zou zijn anti-Nederlandsch gezind. Dat ben ik niet en zal „het nooit zijn".

Sprekende over het doel van de „Nieuwe Partij" komt Tj. tot de conclusie, „dat de groote verdienste van den heer Landouw is te hebben nagebauwd wat Douwes Dekker zei. Onder de nummers VII en VIII lezen wij bijv.: „Naturalisatie van de ontwikkelde Inlanders en hiergeboren Chineezen of hunne gelijkstelling met Nederlanders en vanzelf het toekennen aan hier geboren Nederlanders van dezelfde rechten op den grond als Inlanders die hebben". Voelt men hier het egoïsme, dat aan het voorstel ten grondslag ligt? — vraagt Tj. — De heer Landouw wil wèl gelijke staatkundige rechten met den Inlander en den hier geboren Chinees, doch daartegenover wil hij rechten op den grond hebben. Dat vinden wij zoo erg niet, doch wèl erg is het, dat hij genaturaliseerd wil hebben alleen den *ontwikkelden* Inlander en Chinees. De vraag, wat er onder ontwikkeld verstaan moet worden, zullen wij niet stellen. Doch wel is het ons een behoefte te constateeren, dat de heer Landouw wel gelijke rechten wil hebben met een klein percentage van het Inlandsche en Chineesche volk, doch niet met deze bevolkingsgroepen in *haar geheel*. Daarmede in flagrante tegenspraak is wat gezegd onder Nos. III en VI van het doel van de „*Indische Democratische Partij*", nam. III°. Om rassenwaan en rasbevoorrechting, zoowel op staatkundig als maatschappelijk gebied, te verdrijven; en VI: om te streven naar de opheffing van rasongelijkheid. Ontkend kan niet worden, dat de promotor van de „Indische Democratische Partij" zich hier tegenspreekt. Hij zei te willen verdrijven rassenwaan en rasbevoorrechting, te streven naar de opheffing van rasongelijkheid, doch stelt als voorwaarde tot het verkrijgen van staatkundige rechten naturalisatie tot Nederlander. Ergo, de groote massa der niet-ontwikkelde Inlanders en Chineezen mag rechtenloos blijven, zooals zij nu op het oogenblik is. Geheel in deze lijn is wat gezegd is van de positie van den „*Indischen Nederlander*":

> „Niemand zal kunnen ontkennen, dat hiergeboren Nederlanders dikwijls zijn achtergesteld bij hunne broeders in Europa. Maar laten wij ook het goede erkennen, dat wij onder Nederlandsche overheersching genieten".

„Inderdaad zou het kinderachtig wezen om te meenen, dat de Nederlander is de verpersoonlijking van alle kwaad hier in Indië. Wij zullen de eersten zijn om toe te geven, dat de Nederlander zeer veel deugden heeft, vooral de Nederlander uit de 17e en 18e eeuw. Wij zouden er trotsch op zijn, op vooronders te kunnen wijzen, die in staat zijn geweest een wereldrijk te stichten, gelijk de Nederlanders uit den tijd van Jan Pietersz. Coen, ofschoon op den keper beschouwd de Nederlander uit dien tijd niet vies was van middelen, die niet door den beugel kunnen. Doch bij dat alles heeft de Nederlander één ondeugd, die wij niet over het hoofd kunnen zien. Dat is, dat hij hier gespeeld heeft en speelt den overheerscher, dat hij meende en nog meent uit andere klei te zijn gemaakt dan de Javaan, dan de Chinees, ja zelfs dan de Indische Nederlander. De heer Landouw kan zich in die positie schikken, ja, wil die zelfs bestendigen, — de Nederlandsche vlag tot het einde der dagen, niet waar? — doch de Insulinder niet. Quaestie van temperament!........

Tot slot dit: de Nederlander zal ons als gast steeds welkom zijn, want als zoodanig is hij beminnelijk. Doch als meester is hij minder welkom, omdat in ons leeft de vrijheidszucht, die zich niet schikken wil in de positie van den slaaf." — Aldus de heer Tjipto.

Geheime Vereeniging. Volgens de *Sinar Djawa* is te Medan een geheime vereeniging onder de Chineezen ontdekt, die reeds menige ketjoepartij op groote schaal georganiseerd moet hebben. De vier hoofdaanvoerders zijn opgevat. Zij behooren tot de rijke en welbekende ingezetenen van de plaats. De huiszoekingen hebben tal van bewijsstukken tegen hen opgeleverd. De hoofdzetel van deze vereeniging was te Pangkalan Brandan gevestigd.

Ook in Solo bestaat een geheime vereeniging. Een Inlander schrijft daaromtrent 't volgende in het *Bat. Nieuwsblad:* Nu de leiders der, naar ik meen, gevaarlijke vereeniging „*Darmahatmaka*", *R. M. A. Wirjasoedpadma* en *Wirjasoebrata*, op 't punt staan verbannen te worden, is 't goed even een blik te slaan in deze geheimzinnige vereeniging. Zij heeft reeds lang bestaan en was aanvankelijk een vereeniging van lichtzinnigen, die door handtastelijkheden hun rechten trachtten te doen gelden. Zoo ontstonden er in Solo een jaar of drie geleden, dikwijls vechtpartijen, waarbij de leden dier vereeniging een voorname rol speelden. In gezelschappen werden de leden dier vereeniging steeds door hun kennissen gevreesd, daar zij dikwijls onrechtmatig de niet-leden tuchtigden. Dat er tengevolge hiervan weinig orde was in de stad, is wel te begrijpen. Kort daarop ontstonden er weer andere geheime vereenigingen van denzelfden aard. Zelfs kinderen hadden een eigen vereeniging en met dezelfde bedoeling. Ik herinner me nog, dat ik op een wandeling een troep kinderen zag, die ernstig op een zandhoop zaten te beraadslagen. Op een grooten steen aan den kant van den grooten weg zat een jongen van een jaar of twaalf, die, naar men mij vertelde, de voorzitter der vereeniging was. De andere kinderen, sommigen waren in Adams-costuum, waren de afgevaardigden van de andere afdeelingen. Op mijn vraag, waarover ze praatten, antwoordde de voorzitter, dat de vereeniging van plan was om den Chinees, die de kampong durfde binnengaan, af te ranselen.

Langzamerhand nam de vereeniging een gevaarlijker karakter aan. Het aantal leden, meest ontwikkelde Inlanders uit Semarang en omstreken, nam steeds toe. Het gerucht ging, dat er spoedig een rechtvaardige, groote vorst zou komen opdagen, die aan de Javanen de vrijheid zou geven. De vorst, die volgens de voorspelling *Heroetjakra* zou heeten, moest zijn een Javaan van adelijken bloede. Men zeide, dat de vereeniging gesteund werd door vele aanzienlijken uit de Vorstenlanden. Haar dubbelzinnige statuten werden natuurlijk afgekeurd. Langzamerhand zijn de gemoederen bedaard, toen er van den Vorst niets kwam. Het geld van de vereenigingskas, dat, volgens zeggen, heel wat moest bedragen, werd door een der bestuursleden verduisterd. Na dien hoorde men niets meer van het bestaan dier geheime vereeniging."

WAT DE CHINEES VERTELT.

Raadselachtig. De *Perniagan* verneemt uit de *Djawa Moeda*, dat een niet met name genoemde oud-regent gesommeerd wordt tot betaling van huishuur, welke hij 40 jaren achterstallig is. Waar die oud-regent woont, wordt niet verteld. Zoo hij binnen veertien dagen de huur van 40 jaren niet betaalt, zal hij openlijk aan de kaak gesteld en per draad aangeklaagd worden, bij wien, staat er niet bij, vermoedelijk bij den Gouv.-Gen. Een oud-regent, die reeds 40 jaren gepensioneerd is — zoo redeneerde de Chineesche schrijver — en nog leeft, moet wel stokoud zijn, omdat zoo'n hoofdambtenaar niet op jeugdigen leeftijd de laan uitgaat. Waarschijnlijk wordt bedoeld een oud-regent, die het huis inhuurde, toen hij nog in actieven dienst was, maar dan is het niet duidelijk, waartoe dat noodig was, daar een regent gratis een landswoning bewoont, tenzij het huurhuis moest dienen om zijn levenden inventaris daarin op te bergen, wegens gebrek aan ruimte in de kaboepaten. Wel aardig, dat de Javaansche pers nu gaat uitpakken tegen oud-hoofden! Zoo vindt het Chineesche blad.

De Indische Artsenschool. Volgens hetzelfde blad hebben zich, nu de school tot opleiding van Inl. Artsen ook toegankelijk is gesteld voor met Inlanders gelijkgestelden — sedert draagt zij den naam van „*Indische Artsenschool*" — terstond twee Arabische jongelingen opgegeven. Waar blijven nu de Chineezen? Zoo vraagt het blad. In vooruitgangszin zijn de Chineezen nu feitelijk bij de Maleiers en

Javanen ten achteren, die hen niet alleen in den handel verdringen, maar zich in de laatste jaren ook meer verstandelijk ontwikkeld hebben. Tal van bedrijven, vroeger door Chineezen uitgeoefend, worden nu door de Inlanders geëntameerd.

Een Inl. Klappervereeniging. Te Tjilatjap is, volgens hetzelfde blad, de klappervereeniging *Sidodadi* opgericht. Daar woont een zekere Mas Tirtoredjo, *bahoe* (een dessabestuurslid), van de dessa Donon, tevens *S. I.*-er, en president van genoemde klappervereeniging, voor welke de S. I. nu de groote trom slaat. Eigenaardig, dat men juist een *bahoe* en niet den voorzitter van de plaatselijke S. I. tot president heeft genomen. Het doel der vereeniging wordt als volgt omschreven: Elk lid moet als inbreng minstens één klapperboom aan de vereeniging afstaan. Om de 45 dagen (1½ maand), moeten alle rijpe klappers geplukt en ingeleverd worden aan een commissie, die de factuur dan tegen marktprijs verkoopt, welke getaxeerd wordt op 4 cent per stuk. Wel wat weinig, daar op vele plaatsen een rijpe klapper minstens 10 cent, vaak 13 à 14 cent kost. Elk lid, dat bijv. 11 klappers aanbrengt, moet er één van afstaan aan den Commissaris van *Sido-Dadi*, die belast is met den verkoop. Hij ontvangt dus 10×4=40 cent in de palm van zijn hand? Geen quaestie er van. Dat wordt voor hem heel netjes „bewaard' en hij wordt telkens in het grootboek van de vereeniging *Sido Dadi* gecrediteerd voor *f* 0.40. Dat grootboek noemt het bestuur officieel *Stamboek*. Eenmaal als inbreng afgestaan, mag een klapperboom niet vervreemd worden, zonder vergunning van het bestuur. Is het spaargeld (door den verkoop van klappers) van elk lid tot minstens *f* 50 gestegen, dan wordt het benut als kapitaal 1e. voor het uitlossen van verpande klapperboomen en erven; 2e. voor ondersteuning bij overlijden of voorschot, indien een lid niet in staat is, de landrente of *padjeg* te betalen en 3e. voor leeningen.

Een Studiefonds. Volgens de *Sinar Sumatra* heeft de heer H. Hütenbach te Medan den Gouverneur een som van *f* 20.000 in aandeelen Handels Mij. *Hütenbach en Co.* aangeboden, met het verzoek met dit fonds een studiefonds te stichten voor Sumatra's Oostkust. Bedoeld wordt de rente van dit kapitaal te besteden in het belang van begaafde kinderen van onbemiddelde ouders, zoodat dezen, 't zij een Mulo-school of op Java een hoogere burgerschool zullen kunnen bezoeken. Onderscheid tusschen Europeanen en Inlanders wordt niet gemaakt, zoodat ook kindederen van Inl. van dit studiefonds zullen kunnen profiteeren. Het beheer van het fonds zal aan een commissie worden opgedragen, welke dan tevens omtrent de eventueele aanvragen om steun uit het fonds beslist. De Gouv. heeft den heer Hütenbach geantwoord, dat hij gaarne het aanbod aanvaardt en de verwezenlijking van het plan zal steunen. Sinds lang reeds bestaat zulk een studiefonds voor Midden Java en 't is bekend hoe nuttig dit fonds werkt. Tientallen en tientallen min of meer begaafde jongens van min bemiddelde ouders, hebben met de hulp van dat fonds inrichtingen van onderwijs kunnen bezoeken en zich daardoor een flinke betrekking in de maatschappij veroverd. Daar ter Oostkust van Sum. het Europeesch onderwijs niet verder gaat dan het Mulo, kan zulk een studiefonds van nog meer nut zijn dan op Java. De heer Hütenbach, die weder voor goed naar Europa terugkeert, heeft door de stichting van dit studiefonds zijn naam blijvend aan de Oostkust verbonden.

Afdoen. Volgens de *Tjhoen Tjhioe* heeft de Procureur-Generaal nu ingegrepen in zake de ongeregeldheden op de particuliere landen. De buitengewoon Voorzitter van den Landraad te Soerabaja is belast met de afdoening van alle daarmede in verband staande civiele en crimineele zaken; en deze zullen alle andere zaken moeten voorgaan.

Verduistering. De *Pewarta Soerabaja* deelt mede, dat de secretaris van de S. I. te Soerabaja door den voorzitter is aangeklaagd wegens verduistering van gelden (opbrengst van een liefdadigheidsvoorstelling), waarop die secretaris op zijn beurt verschillende andere bestuursleden van dezelfde praktijken beschuldigde. „Fijne heeren toch, heelemaal niet gulzig zijn de meeste leden der S. I.!" teekent de redactie hierbij aan.

Prijs opjagen. Hetzelfde blad constateert, dat de S. I. succes heeft gehad met haar stoken onder de bevolking in Blitar, om hoogere prijzen voor de grondhuren te vragen. Voor 14 baoe's ter waarde van hoogstens *f* 2000 heeft men nu *f* 32000 gevraagd.

Van Vreemde Koloniën.

Vrede?

Wij gelooven, dat de vrede in aantocht is. Wij gelooven. Er zijn geen vaste gegevens om reeds van een weten of van een overtuiging te kunnen spreken, maar voor ons geloof meenen wij toch gronden te kunnen aanvoeren.

Vooreerst, wie zal de verantwoordelijkheid durven aanvaarden om botweg de aanbieding van de Centrale mogendheden af te wijzen? En, wordt dit niet gedaan, wordt, desnoods met verontwaardiging en met een „geen kwestie van", tot het doen van tegenvoorstellen overgegaan, wel dan zijn de onderhandelingen begonnen. Alle partijen zijn beu van den kamp, in zijn hart verlangt ieder naar den vrede, onder die gemoedsstemming zal men tot een vergelijk weten te komen, al zijn niet dadelijk alle partijen zich dit zelf bewust.

Vervolgens, wat kan de entente, die de weigering zou doen, eigenlijk van een voortzetten van den strijd verwachten? Op welk punt teekent zich een zoo gunstig vooruitzicht, dat daarom duizenden nieuwe offers te brengen zijn? In Griekenland, waar de in Roemenië vrijkomende krachten zich tegen Sarrail kunnen wenden? Op de Italiaansch-Oostenrijksche grens, waar de Italianen zelfs tijdens de Roemeensche campagne geen belangrijke voordeelen wisten te behalen? Op het Russische front, waar de winter den ingetreden stilstand nog te meer zal bevestigen? In Frankrijk, waar de behaalde successen geen overwinning in 't vooruitzicht stellen? Ter zee of door spoedige uithongering? De hoop hierop zal bij weinigen meer levendig zijn.

't Is waar, juist hadden Rusland, Engeland en Frankrijk, een nieuw ministerie en een speciaal oorlogsministerie gekregen. Men mag aannemen, dat deze, in overleg met de bondgenooten een plan tot nieuw, grootsch optreden zouden vormen. Maar waar moeten de krachten vandaan komen om aan dit voornemen zoodanige gunstige kansen van welslagen te geven, dat daardoor betere omstandigheden zullen worden verkregen om vrede te sluiten? Gaat de werving niet minder gunstig in Zuid-Afrika en Australië? Is in de Fransche volksvertegenwoordiging geen klacht opgegaan over een te veel aan offers van Frankrijk geëischt in verhouding tot de andere mogendheden? Zijn de jonge Russische lichtingen niet te weinig geoefend gebleken tegenover de centrale legers? Zouden de nieuwe oorlogsministeriën het erop wagen onder deze omstandigheden een strijd voort te zetten, die heel weinig kans op eenig voordeel stelt tegenover de minstens gelijke kans om in minder gunstige conditiën te geraken? Minder gunstig door eventueele verliezen, minder gunstig door dan te stellen harde eischen.

Ook in nog andere opzichten kan de te aanvaarden verantwoordelijkheid zeer groot zijn. Indien 't aanbod der centralen afgewezen werd, zou de duikbooten oorlog vermoedelijk in omvang en kracht worden uitgebreid. Nu Duitschland vernomen heeft dat Engeland in eenige opzichten gebrek begint te krijgen, zou 't zich kunnen vleien met de hoop de rollen om te keeren en Engeland in en af te sluiten. Hiertoe zou een blokkade van Groot-Brittanië door duikbooten dan moeten worden beproefd; afgezien van de kansen op slagen, dreigt hierin op zichzelf een ramp van zoodanige beteekenis, dat ook deze voor de hand liggende overweging van 't doorzetten van den wereldkamp zal terughouden.

Voorts zal Duitschland, als de honger dringend wordt, dit wel in de eerste en ergste mate doen gevoelen aan de bezette landen.

De Duitsche Rijkskanselier heeft, naar onze bescheiden meening, niet voorzichtig gehandeld door de vredesnota vergezeld te doen gaan van een kleineering van de tegenpartij. De Keizer heeft door zijn paraderede te Mühlhausen de vredesstemming der tegenpartij weer getart. Dit zal de toenadering zeker moeilijker maken, maar 't verandert niets aan 't hier voorafgaande en hierop berust ons geloof in 't vernemen van vredesklanken juist tegen 't naderend groote vredesfeest van Kerstmis. Wel kan de vreugde getemperd worden door de overweging, dat er nieuwe oorlogskansen zullen liggen in een vrede, die niet op een besliste overwinning van een der beide groepen berust, maar ook dit doet niets af aan de overwegingen, waarop ons geloof in deze is gegrond.

Indien 't waar is, dat de voorstellen, welke de centralen desverlangd aan de entente willen aanbieden, neerkomen op een herstel van den toestand voor den oorlog, behalve de vrijheid aan Polen en Lithauen te verleenen en een waarborg tegen een mogelijken inval van een vijandelijk leger in België, dan zou daarop zeker, vooral voor de koloniën, en in 't bijzonder door Engeland, wel 't een en ander worden afgedongen. Hierin zien zij, die het aanbod beschouwen als een poging om tweedracht onder de bondgenooten te zaaien, misschien 't gevaar. Frankrijk zou door dit voorstel zijn tien nog bezette departementen terugkrijgen tegen een wel hard, maar in uitgestrektheid klein offer in den Elzas. België, mits bovendien financieel schadeloos gesteld door de gezamenlijke partijen, zou zijn land terugkrijgen en zijn kolonie behouden. Daar, naar beweerd wordt,de entente ook in beginsel tot het herstel van een vrij Polen besloten had, zou Rusland hierom niet behoeven te treuren. Maar Engeland en Japan zouden niets krijgen en 't is de vraag of de teruggave van Tripolis aan Italië wel in de bedoeling ligt, daar Turkije nooit officieel afstand heeft gedaan. Japan zijn veroveringen alle teruggeven? Misschien zou 't hiertoe kunnen besluiten, met de bijbedoeling zich binnenkort toch wel ergens in 't Verre Oosten schadeloos te stellen, ten koste van verarmd en verlamd Europa. Maar Engeland! Kan Lloyd George aan 't Britsche volk en aan de koloniën voorstellen alle veroveringen buiten Europa eenvoudig terug te geven, zonder er iets voor in ruil te krijgen? Tevens heeft Engeland een groote eereschuld aangegaan tegenover de Kroonkoloniën en Britsch-Indië, die 't niet zal kunnen inlossen zonder aan eigen macht en kracht in te boeten.

Er ligt inderdaad wel iets geslepens in 't schijnbaar eenvoudige voorstel. Wat de groote moeilijkheid was om tot den eersten stap te komen, 't vinden van een grondslag tot onderhandelen, zou door 't voorstel, zooals 't volgens een o n d i t luidt, dus nu eigenlijk alleen naar den tweeden stap verplaatst zijn. Iets

onaanneembaars is niet aan te nemen, maar kan begin van gedachtenwisseling zijn. Dit is wat wij er inzien, meer niet, maar dat is o. i. juist de hoofdzaak. De oorlog of vrede-vraag komt over 't doode punt heen.

De gouverneur-generaal van Marokko minister van oorlog.

Afgezien van andere beschouwingen heeft de samenstelling van 't nieuwe Fransche ministerie dit belangrijks, dat generaal Lyautey Marokko gaat verlaten om de portefeuille van oorlog over te nemen van generaal Roques. Hij wordt, als wij goed tellen, Frankrijks vierde minister van oorlog sedert Augustus 1914. Hij neemt tevens zitting in 't nu gevormde oorlogscomité, waarin met hem alleen de minister-president Briand en de ministers van financiën, marine en bewapening zitten, terwijl generaal Joffre als technisch adviseur de vergaderingen zal kunnen bijwonen.

Voor Marokko is zijn vertrek een groot verlies. Hij had door een meesterlijke combinatie van strategie en bestuursorganisatie dit protectoraat vóórdat de oorlog begon, meerendeels tot rust en bevrediging gebracht en tijdens den oorlog heeft hij de verdere ontwikkeling weten te verzekeren. Hij kan er nog moeilijk gemist worden, want er dreigt steeds een smeulend vuur. Zal een vervanger dit in bedwang weten te houden en ook overigens 't bestuur met voldoende tact en kracht weten te leiden? Vermoedelijk zal hij zelf wel een opvolger gevormd hebben, maar in Frankrijk geeft gunst wel eens meer aanspraken dan getoonde bekwaamheid. Of zou de oorlog ten deze wijzer hebben gemaakt?

Het referendum over Deensch West-Indië.

De kwestie heeft nu alle geledingen doorloopen om 't oordeel van 't Deensche volk te vragen. Het referendum heeft zich uitgesproken voor den afstand der 3 eilandjes in de Antillen aan Noord-Amerika. Voor waren 233.694, tegen waren 157.596 stemmen van de mannelijke en vrouwelijke medestemmers. Zooals men zich zal herinneren, is op St. John zelf ook een soort van volksstemming gehouden, niet officieel en niet volledig echter, die zich zeer beslist uitsprak voor overgang bij de Vereenigde Staten. Men verwacht van 't opgaan in de groote republiek niets dan heil.

Onder die omstandigheden kan men bezwaarlijk anders zeggen dan: 't zij zoo. Toch ligt er iets pijnlijks in 't gemakkelijk verbreken van de oude banden tegen een goede geldelijke vergoeding, in 't verkoopen dus van de oude koloniën.

Wij vonden vroeger reeds aanleiding om er op te wijzen, dat de Nederlandsche Antillen nu de naaste buren van Noord-Amerika zijn geworden; dezelfde vraag waarvoor Denemarken nu gesteld is geweest, kan — en zal niet onwaarschijnlijk — binnen kort aan ons land worden gesteld. Onze regeering heeft te zorgen er dan niet door te worden overvallen.

Amerika heeft van den oorlog gebruik gemaakt om de zaak met Denemarken af te doen, zonder inmenging van andere mogendheden te moeten vreezen. Toch zal de overgang niet door allen zonder emotie worden vernomen. Engeland en in nog sterker mate Duitschland zal er noode genoegen mede nemen. Ook van deze zijde kan nu aandrang komen om de Nederlandsche buur-eilandjes wèl van vlag te doen veranderen, maar niet onder de sterren en strepen te doen komen. Een reden te meer voor onze diplomatie om 't vraagstuk zonder uitstel in overweging te nemen.

Armenische gruwelen.

Engeland heeft een blauwboek samengesteld over de Armenische gruwelen. Wat hierover in de pers opgenomen was, kon niet door een nader onderzoek overtroffen worden. 't Gruwzaamste, dat in den loop der eeuwen tot uitdelging van een volk bedacht werd, vond hier een herhaling. Voor zoover de inhoud tot ons kwam, levert hij dan ook meer een bevestiging dan een vermeerdering van de reeds bekende feiten. Maar er worden cijfers gegeven, die, globaal als zij uit den aard zijn, toch een begrip geven van den omvang van de misdadige politiek zooals wij dit nog niet hadden. In 't begin van 1915 waren in 't Turksche rijk ongeveer 1.800.000 Armeniërs. Hiervan is naar schatting ongeveer een derde nog in leven, maar zij verkeeren in ellendigen toestand in de plaatsen, waarheen zij zijn gevoerd. Een ander een derde is gedwongen tot den Islam over te gaan, of heeft als vluchtelingen een schuilplaats in de bergen gevonden, of is over de grenzen in den vreemde gevlucht. Het overschietend een derde geeft 't aantal der slachtoffers aan, die op barbaarsche wijze om 't leven zijn gebracht. De Engelsche pers slaat uit de gedane mededeelingen munt tegen Turkije en zijn bondgenooten, waarbij vooral Duitschland wordt naar voren gebracht. Bij 't vele afschuwelijke lijkt 't ons van meer belang te vragen: „hoe voortzetting te voorkomen?” dan „wie is er medeschuldige?”

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Tijdschr. Nijverheid en Landbouw in N.-I.

De Sept.-afl. opent met een interessante beschouwing over „De Javasche Bank”.— Een volgend belangrijk artikel handelt over de ontwikkeling en de vooruitzichten van de theecultuur op Sumatra. — Voorts korte opstellen, getiteld: „Entremets bij den suikermaaltijd” en „Het kina-vraagstuk”. — In de revue van tijdschriften enz. o. m. bijzonderheden over „De Zuid-Sumatra-Vereeniging voor Landbouw en Nijverheid”.

Leven en arbeid van Mr. C. Th. van Deventer.

Bij P. N. van Kampen en Zoon te Amsterdam verscheen het tweede deel van „Leven en arbeid van Mr. C. Th. van Deventer. Beschreven en verzameld door Dr. H. T. Colenbrander en J. E. Stokvis.” Dit 2e deel bevat van Deventer's voornaamste artikelen (welke alle in „De Gids” waren opgenomen) en is uitgegeven door Dr. H. T. Colenbrander.

Ds Kokos-cultuur.

No. 10 der serie populaire handboekjes over Nederlandsch-Indische landbouwproducten, onder redactie van J. Dekker, handelt over de kokos-cultuur en is geschreven door H. R. Roelfsema, directeur eener klapperonderneming in de Molukken. Het werkje is dezer dagen bij H. D. Tjeenk Willink te Haarlem verschenen en mooi geïllustreerd. Behalve bijzonderheden over cultuur, botanische verspreiding, vijanden en ziekten, nut, enz., bevat het boekje ook een hoofdstuk over „den kokospalm en zijn bijgeloof”.

De Ingenieur.

In No. 51 besluit R. A. van Sandick zijn grepen uit het (eerste) verslag van het stoomwezen in Ned.-Indië tot einde 1914. De bekende „aannemerskwestie” vindt men voorts nog eens behandeld onder het opschrift „De vereeniging van Waterstaats-Ingenieurs in Ned.-Indië en de adviezen der Havencommissie, uitgebracht in 1914.”

Gedenk-album Homan van der Heide.

Aan het „Soer. Handelsblad” ontleend de N. R. Crt. van 18 dezer:

Bij het aftreden van den vorigen directeur der burgerlijke openbare werken werd door een commissie de medewerking der verschillende ambtenaren van den Waterstaatsdienst ingeroepen voor het bijeenbrengen van foto's van werken waarmede de heer Homan van der Heide tijdens zijn directeurschap bemoeienis had, teneinde deze foto's, verzameld in een album, dien afgetreden departementschef aan te bieden.

Daar de oproep werd gericht tot vrijwel alle leden van het over geheel Indië verspreide Waterstaatscorps, heeft de samenstelling van dit album langen tijd in beslag genomen, evenwel met het resultaat, dat een zeer volkomen overzicht werd verkregen van de werkzaamheid van den waterstaatsdienst tijdens het directeurschap van den heer Homan.

Het jongste nummer van het „Ind. Bouwk. Tijdschrift” bevat als bijlage een reproductie van den fraaien omslag van het album, ontworpen en op perkament gebatikt door den heer P. Ducro te Weltevreden.

Tectona.

Het Oct.-No. van het Boschbouwkundig Tijdschrift „Tectona” bevat o. m. de volgende bijdragen: Een wenschelijke wijziging in de eischen voor de toelating tot candidaat-houtvester voor den Indischen dienst, door W. A. van Asbeck. — Verzameling van Indische houtsoorten, door A. te Wechel. — Ontwikkeling van djatiboomen met afwijkenden bladvorm, door Br. — Duurzaamheid van djatihout, door E. H. B. B. — Het residentiehuis te Rembang, door E. H. B. B. — De afzet van djatihout op Java na het uitbreken van den oorlog, door A. te Wechel. — Enkele aanteekeningen bij het Rapport van de Commissie inzake opleiding van bosch-ambtenaren. — Rapport van de Commissie van voorlichting nopens de vraag, welke veranderingen behooren te worden aangebracht in de opleiding aan de Rijks Hoogere Landbouwschool te Wageningen, van de aanstaande ambtenaren bij den dienst van het Boschwezen in Ned. Indië.

Koloniaal Tijdschrift.

In het Dec.-Nr. van het orgaan der vereeniging van ambtenaren bij het Binnenl. Bestuur wijden de heeren H. C. E. Quast, L. E. Noll en W. A. L. Soetbrood Picardt een kort waardeerend woord aan de nagedachtenis van Controleur T. Walter, die „terwijl hij op zijn post was en zijn plicht deed, het slachtoffer (is) geworden van opgezweept fanatisme”.

Controleur A. Bagchus geeft het eerste gedeelte eener beschouwing „Een en ander uit de praktijk der heffingen en diensten op de particuliere landerijen in de afdeeling Buitenzorg”. Schr. geeft aan de hand der bepalingen van het reglement op de particuliere landerijen (afgekondigd in Staatsblad 1912, No. 422) een breed overzicht van de wijze waarop in de praktijk de heffingen en diensten, die de landheer kan en mag vorderen, worden opgebracht en praesteerd.

In een artikel „ „Indië Weerbaar” te Fort de Kock in 1914” deelt de ass.-res. K. A. James mede, dat reeds bij het uitbreken van den oorlog in 1914 op een vergadering van Inlandsche notabelen te Fort de Kock een motie van trouw aan het gouvernement werd aangenomen en het plan aan den ass-res. voorgelegd om, ten einde het land daadwerkelijk te kunnen dienen, een weerbaarheidscorps op te richten.

L. A. te Pinggirsarsie vertelt op welke wijze de bakoels (inlandsche koopvrouwen) aan haar — in den regel zeer gering — bedrijfskapitaaltje komen.

Van de overige bijdragen van dit nummer worden nog genoemd: Een Indische secretaris (Willem van Hogendorp), door S. Kalff. — Hygiënische hervorming (bespreking van Tillema's „Kromo Blanda”) door H. D. — B. B.-geschiedenissen. Figuren en feiten I, door Ekhard. — Ter aanvulling van G. L. Gonggrijp's „Karimon Djawa-eilanden”, door P. H. van der Kemp. — Het „Nierstrasz-kabaal” en de verdediging van Indië, door Tertius. — Bibliographie, door H.

Jaarboek van Nederlandsch-Indië.

In opdracht van de Ned. Indische Regeering is door de afd. Nijverheid en Handel van het Departement van Landbouw enz. een Jaarboek van Nederlandsch-Indië samengesteld, hetwelk bij de firma G. Kolff en Co. werd gedrukt (welke firma voor de keurige typografische uitvoering een woord van lof verdient).

Hoofddoel der samenstelling was het groote publiek in Nederland en in het buitenland (want eene Engelsche editie heeft tegelijktijdig het licht gezien) een algemeen denkbeeld te geven van den toestand waarin de Oost-Indische koloniën verkeeren, van de resultaten door Nederland als koloniseerende mogendheid bereikt en van de ontwikkeling van landbouw, nijverheid en handel.

Ongetwijfeld verdient de uitgave van dit werk te worden gewaardeerd en mag — in 't algemeen gesproken — dit eerste jaarboek in alle opzichten geslaagd heeten. Het komt ons echter wenschelijk en nuttig voor,

dat in den volgenden jaargang ook een korte rubriek zal worden opgenomen van de voornaamste gebeurtenissen, welke in het jaar, waarover de publicatie handelt, hebben plaats gehad, en waarvoor dan o. a. de volgende onderwerpen in aanmerking zouden kunnen komen: I. Verrichtingen van land- en zee-)macht ter handhaving van orde en rust in den Archipel. — II. Uitkomsten van wetenschappelijke expeditiën op natuurwetenschappelijk, geographisch en ethnologisch gebied (waarbij zoude kunnen worden ver meld den stand van het archaeologisch onderzoek). IV. De belangrijkste uitingen van den drang naar ontwikkeling, geestelijke stroomingen, enz., van de Lnlandsche bevolking zelve uitgaande. V. De belangrijkste natuurverschijnselen (aardbevingen, overstroomingen) en hunne eventueele gevolgen. Dit zijn alle onderwerpen waarin het groote publiek wel degelijk belang stelt, doch welke het nu verschenen jaarboek nog onaangeroerd laat.

Militaire onderwerpen.

De Oct. afl. van het ,,Indisch Militair Tijdschrift'' bevat o.m.: Mondbeschermers, halsbeschermers en maskernetten voor den mitrailleur, door G. — Een mislukte patruoilletocht, door Narkana. — Terreinvoorstelling op kaarten, door J. van Roon. — Patrouilletroepen, door J. C. Pabst e.a. — Onze infanterie-afstandsmeter. — Gietijzeren granaten, door H. L. Maurer. — Wenken, vragen en antwoorden over militair strafrecht, door J. Meihuizen. — Marschoefeningen, door L. — De afstanden in een marschcolonne, door N. d. M.

,,Orgaan der Ned.-Indische Officiers-vereeniging.'' Oct. 1916. Verslag der gevoerde onderhandelingen met de redactie van het Ind. Militair Tijdschrift ten einde tot een fusie van het orgaan en dit tijdschrift te geraken. — Vervolg van ,,Eenige gegevens omtrent den financieelen toestand van den officier, verkregen bij de uitwerking der enquête''. — Een sympathiek plan (voor den oud-Indischen militair en in het belang van de werving). — Techniek en moreel, door J. C. A. Bannink. — S. I. A. T. voor vesting-artillerie, door W. — Het schieten van vesting-artillerie op beweegbare doelen. — Het civiel-militair gezag, door L. Maurenbrecher. — Over alcohol en nog iets, door G. P. Cheriex. — Cavalerie, door M. Thomson.

,,Indische Krijgskundige Vereeniging.'' Te Batavia (Javasche Boekhandel en Drukkerij) is verschenen het wetenschappelijk jaarbericht (2e jaargang 1915), van de Indische krijgskundige vereeniging; een lijvig boekdeel, met zeer belangrijken inhoud.

* * *

Hieronder volgt nog eene opgave van verschillende tijdschrift-artikelen, met opgave van de bron.

Plan tot instelling eener wijkverpleging (Vereeniging tot bevordering der Inlandsche ziekenverpleging te Semarang). Rekest aan den G.-G., door Mevr. N. Stokvis—Cohen Stuart. (Bulletin No. 151 van den Bond van Geneesheeren in N.-I.)

De kluts kwijt? (Critiek op het Kon. Besluit van 28 Oct. j.l. betreffende de benoembaarheid en uitzending van wetenschappelijk opgeleid personeel voor den bestuursdienst in Ned.-Indië). — Schetsen uit de Minahassa, door J. P. de Kat Angelino. — Oude en nieuwe stroomingen onder de Inlandsche bevolking. — De leer van Confucius en de invloed daarvan op familieleven, zedeleer en regeering der Chineezen, door M. Borel. — De Bataks, door Augusta de Wit (Indologenblad, 7 Dec. 1916).

Over helopeltis in theetuinen, door S. Leefmans. (Mededeelingen van het Proefstation voor Thee, N. 46).

Reisindrukken van de Teniniber-eilanden, door H. Geurtjens. — Hoofdbeginsel der zending. — Islam, Christendom en Inlander. (De Java-Post, 1916 No. 41). — Indisch Staatsbeleid: Het onderwijs gemeente- of regeeringszaak? door J. Suys. — Opleiding van Inlandsche onderwijzers in Nederland? — Islam, Christendom en Inlander (Idem, No. 42). — Reisindrukken van de Teniniber-eilanden. — Uit Zuid-Nieuw-Guinea, door P. Vertenten. (Idem No. 43).

Locale heffing van Naamlooze Vennootschappen, door v. W. — Grondbedrijf, door B. J. Krol. — De Indische Raden. (Locale Belangen. 1 Oct. 1916).

De Parospora-ziekte der mais (Omo Lver), door Dr. A. A. L. Rutgers (Mededeelingen van het Laboratorium voor Plantenziekten, No. 22).

Curaçao en de groote Europeesche oorlog in 1914, door Mr. B. de Gaay Fortman (slot). (Tijdschrift voor Geschiedenis, Land- en Volkenkunde, afl. 6 van jaarg. 1916).

Het eerste Koloniaal Onderwijscongres, door Dr. N. Adriani. (Stemmen des Tijds, November 1916).

Brieven van een oud-officier, door Jhr. G. Graafland. Indië weerbaar. (De Amsterdammer, 25 November 1916).

Van Rotterdam naar Deli. Een reisverhaal in briefvorm. Uit de nagelaten papieren van J. C. F. van Balen. (De Aarde en haar Volken, 1916, No. 49—50).

Indrukken van het Koloniaal Onderwijs-congres, door Ph. Kohnstamm. (De Schakel, 1916, blz. 143).

Bevolkingsregister in Nederlandsch-Indië, door N. Cramer. (Gemeentestem, Jaarg. 66, No. 3395).

Uit de praktijk van de rechtspleging bij de zeemacht in Oost-Indië, door P. A. Kempen. (Militair Rechterl. Tijdschrift Dl. XII (1916-17), bl. 37).

Malaria en reactie van Wasserman, door G. A. Prins. (Nederl. Tijdschr. voor Geneeskunde, 1916, II, blz. 1562). — De vergiftiging in Ned.-Indië, door M. D. Horst. (Idem, blz. 1122). — Over tuberculose bij de Inlanders in Ned.-Indië, door A. E. Sitsen. (Idem, bl. 1292).

Radio-telegrafische gemeenschap in Ned. Oost-Indië, door C. L. van der Bilt. (Maandblad voor Telefonie en Telegrafie, III, 1916-17, blz. 229. — Radiotelegrafie in de tropen, door B. van der Pol Jr. (Idem, blz. 223).

Mededeelingen.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage :

Ned. Indische Kunst en Muziek.

Den 15en Dec. j.l. hield mejuffrouw *Kitty Ament* ook voor *de Afdeeling 's-Gravenhage* van de Vereeniging ,,*Oost en West*'' hare interessante voordracht over *Ned. Indische Kunst en Muziek.* Deze, opgeluisterd door mooie lichtbeelden en veel demonstratie-materiaal, werd door de talrijke toehoorders met onverdeelde aandacht gevolgd.

De *Nieuwe Apeldoornsche Courant* gaf in haar nummer van 7 Nov. j.l. een zoo mooi verslag van deze, toenmaals voor de Afd. Apeldoorn gehouden voordracht, dat wij daaraan niets willen toevoegen, doch volstaan met te verwijzen naar No. 46 van *Het Koloniaal Weekblad* d.d. 16 Nov. j.l., waarin dat verslag bijna in extenso werd opgenomen.

Mej. *Ament* genoot ook hier veel bijval en de voorzitter der Afdeeling, de heer *R. Zuyderhoff*, vertolkte wel de gevoelens van alle toehoorders, toen hij haar den dank der vergadering bracht voor het genotene. Een flink applaus en een kleine bloemenhulde bevestigden zulks. G.

Van de Ned. Afd. der N.-I. Maatschappij van Nijverheid en Landbouw.

De voor 22 December 1916 aangekondigde Openbare Vergadering, met een voordracht over Portland-Cementfabricage kan, wegens verhindering van den spreker, **NIET** doorgaan.

De Voorzitter. P. J. VAN HOUTEN.
De Secretaris, L. STIBBE.

Van het Informatie-bureau :

(Heulstraat 17, Den Haag).

Bouwkundige Ingenieurs voor Nederlandsch-Indië.

Ter benoeming tot ingenieur voor de gouvernementsgebouwen in Nederlandsch-Indië worden gevraagd bouwkundige ingenieurs, in het bezit van het diploma bedoeld bij art. 118 der Hooger-onderwijswet (Staatsblad 1905, no. 181).

Zij, die voor plaatsing in aanmerking wenschen te komen, behooren zich zoo spoedig mogelijk bij gezegeld verzoekschrift (dat gericht moet zijn aan de afdeeling Personeel) te wenden tot het Departement van Koloniën.

Bij hunne verzoekschriften moeten de gegadigden overleggen:
a. hun diploma;
b. eene beschrijving van hunne opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moet worden vermeld waar en wanneer de gegadigde geboren is, of hij al dan niet gehuwd is en c. q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen geneeskundig onderzoek zal moeten blijken van de lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

Aan de uitzending is verbonden:
a. vrije overtocht naar Indië in de 1ste klasse, ook voor het wettig gezin;
b. eene vergoeding voor uitrustingskosten, ten bedrage van *f* 1500 (een duizend vijfhonderd gulden);
c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 250 's maands, ingaande met den dag van inscheping tot dien waarop de ambtsbezoldiging ingaat;
d. indien de uit te zenden persoon gehuwd is, uitkeering van het bedrag van eene maand aanvangsbezoldiging, als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

De bezoldiging van een ingenieur voor de gouvernementsgebouwen bedraagt *f* 400 's maands, welke door 2 tweejaarlijksche verhoogingen en 4 driejaarlijksche verhoogingen, elk van *f* 100 's maands, tot *f* 1000 's maands kan stijgen.

Na 3 jaren werkelijken dienst op de evengenoemde maximum-bezoldiging van *f* 1000 's maands kunnen de ingenieurs voor de gouvernementsgebouwen, in geval van ijverige en trouwe plichtsbetrachting en bij voldoende bekwaamheid, benoemd worden tot hoofdingenieur voor de gouvernementsgebouwen, op eene bezoldiging van *f* 1200 's maands, met dien verstande, dat niet meer dan één ambtenaar van dien rang in werkelijken dienst kan zijn.

De ambtsbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die, waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

(Nederl. Staatscourant van 1 Dec. 1916, No. 283).

Naamlijst van nieuw toegetreden leden.

		Contributie
M. J. P. Pieterse, Middelburg	*f*	2.50
M. J. Vrolijk, Wageningen	,,	2.50
F. H. Tielman, den Haag	,,	2.50
W. C. C. Steenaart, Rotterdam	,,	5.—
L. von Dewall, den Haag	,,	2.50
Mevr. L. von Dewall, geb. Ellinger, den Haag	,,	2.50
J. J. Hazewinkel, den Haag	,,	2.50
Mevr. Mens Fiers Smeding, den Haag	,,	2.50
C. A. Penning, den Haag	,,	2.50
W. A. van Heuven, Zwolle	,,	2.50
S. W. Becking, Teteringen	,,	2.50
H. Backer, den Haag	,,	2.50
D. A. N. Fisher, den Haag	,,	2.50
Mej. A. J. ter Haar, den Haag	,,	2.50
W. Meijer, Breda	,,	2.50
Openbare Leeszaal en Bibliotheek, Zaandam	,,	2.50
Mevr. H. A. C. Vlamingh Kiebèrt, geb. de Wilde Assen	,,	2.50
R. J. L. Caspersz, den Haag	,,	5.—
P. Tuijn, Haarlem	,,	2.50
E. G. Müller, den Haag	,,	2.50
T Starke, Utrecht	,,	2.50
J. W. Bausch van Bertsbergh, Bussum	,,	5.—
A A. Hillebrandt, Elst	,,	5.—
Deli-Batavia-Maatschappij, Amsterdam	,,	10.—
F. H. Hermans, Weltevreden	,,	2.50
Jhr. W. Laman Trip, Hilversum	,,	5.—
J. H. Noorduijn, Deventer	,,	2.50
J. Th. Petrus Blumberger, Amsterdam	,,	2.50
P. M Adriaanse, Leiden	,,	2.50
S. Emans, den Haag	,,	2.50
H. A. Giesen, den Haag	,,	2.50
L. E. van Hecking Colenbrander, Leiden	,,	2.50
E. J. Hueting, Katwijk a. d. Rijn	,,	2.50
J. Klomp, Leiden	,,	2.50
B. Korn, den Haag	,,	2.50
M. G. R. F. Meerkerk, Leiden	,,	2.50
F. van Mourik, Oegstgeest	,,	2.50
E. Niggebrugge, Leiden	,,	2.50
Oei Kiauw Pik, Leiden	,,	2.50
H. van Oordt, Leiden	,,	2.50
Th. Pigeaud, Leiden	,,	2.50
H. C. H. Reijers, Leiden	,,	2.50
P. Salm, Leiden	,,	2.50
H. E. Termeulen, Leiden	,,	2.50
R. A. Vastenou, Leiden	,,	2.50
H. W. Vonk, Leiden	,,	2.50
D. A. van Waardenburg, Leiden	,,	2.50
E. A. Zeilinga, Leiden	,,	2.50
W. J. de Bas, den Haag	,,	2.50
Mej. H. Nauta, den Haag	,,	2.50
H. E. Steinmetz, Weltevreden	,,	10.—
J. D. Gomperts, den Haag	,,	2.50
J. R. Morpurgo, den Haag	,,	2.50
Mevr. N. Hioolen—Mac Leod, Middelburg	,,	2.50

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Handwerklessen.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☛ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
W. G. HAUFF, Voorzitter der Federatie van Ned. Stenografie-leeraren in Ned.-Oost-Indië, Vaartweg 75, Hilversum. — Maleisch. — Boekhouding b. d. Suiker-Industrie volgens The Decimal Classification and Relativ Index by Melvil Dewey.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

Voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—**;

Voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.